

#310 • NOVEMBER 2023 • ÅRGÅNG 28 • PRIS: 80 KRONOR • SALJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

SITUATION

S T H L M

*”Jag tänker
ge knarkarna
ett ansikte”*

Cornelis
Vreeswijk

Du är inte ensam i sorgen

Det finns ett liv efter döden – också för de som blir kvar. I kyrkan finns plats för sorg och stöd för dig som lever vidare. Många gånger kan det kännas värdefullt att dela sorgen med någon som lyssnar och förstår. Det kan vara i en sorgegrupp eller i ett enskilt samtal med en präst eller diakon. I kyrkan finns stöd som hjälper dig att leva vidare.

Välkommen till din församling.
Där finns hjälp och stöd för dig som sörjer.

[SVENSKAKYRKAN.SE/SORG](https://svenskakyrkan.se/sorg)

Svenska kyrkan

INNEHÅLL

#310
November 2023

8. Talkshow i Husby

Galdem a Talk blir Galdem a Talkshow på Stadsteatern.

16. Magnus Gertten

Med filmen *Somliga går med trasiga skor* visar han en mörkare sida av Cornelis Vreeswijk.

32. Cornelis Vreeswijk

När han efter två år i exil i Köpenhamn återvänder till Stockholm på hösten 1985 har han drygt sju hundra dagar kvar att leva.

38. Gatuplanet

Politikerna planerar att stänga Maria beroendeakut.

44. Susanna Alakoski

Hon höll skrivkursen för anhöriga till någon med beroende på Vändpunkten har blivit bok.

ALLTID I SITUATION STHLM

6. Min Plats
11. Situation Waldersten
17. Krönika
47. Korsord
48. Dåtid Sthlm

32. Den sista vilan

I Stockholm finns sex kyrkor med kolumbarium – nischer i väggarna där urnor gravsätts. Under Gustav Vasa kyrka vid Odenplan ligger norra Europas största kolumbarium. Nästa år fyller det hundra år.

Kolumbariet under Engelberkts kyrka på Östermalm är inrymt i ett gammalt skyddsrum som är insprängt i berget.

LIVE IN CONCERT

ONE
LAST
TIME

8 JUNI 2024

STOCKHOLM TELE2 ARENA

BILJETTER ER VIA LIVENATION.SE

RODSTEWART.COM

LIVE NATION

ULF STOLT, CHEFREDAKTÖR

Mäster Cees, kolumbarium och beroende

Jag tänkte flera gånger på filmaren Magnus Gerttens ord – ”man gör bara en film om Cornelis Vreeswijk en gång”, angående hans kommande dokumentärfilm *Somliga går med trasiga skor* – när jag skrev texten om Cornelis Vreeswijks sista tid i Stockholm, om de drygt sju hundra dagar han hade kvar i livet när han kom tillbaka hit från Köpenhamn på hösten 1985.

För det är någonting Cornelis Vreeswijk säger i den där rasliga intervjun med kassetbandspelare som vännen Git Magnusson gör med honom på sjukhuset, och som inleder hans film, som gjorde det så tydligt varför det fanns en given berättelse för oss att skriva om honom.

Sista skivan. Sista boken. *Till Fatumeh* – hans poetiska testamente. Eller som han själv formulerade det: ”Jag tänker ge knarkarna ett ansikte”.

För att han var en av dem själv. Men en som klarat sig.

Bara någon dryg månad före den där intervjun har Cornelis Vreeswijk, på väg hem från Uppsala och det som skulle komma att bli hans sista spelning, glömt sin plånbok på en

bensinmack. Den hamnar så småningom hos polisen och när polisen tittar i den hittar de en påse amfetamin, eller som polisen säger: ”nått vi inte vill se i hans plånbok”.

Hans manager Silas Bäckström åker och hämtar plånboken och lämnar tillbaka den till Cornelis Vreeswijk.

Från balkongen på sin sista lägenhet såg han tornet på Katarina kyrka. Sedan trettiosex år ligger han där, jordfast nyss fyllda femtio år till vänster om en statlig lön.

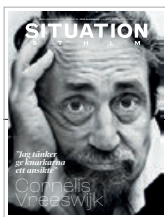
Somliga går med trasiga skor. Någonting beror det på.

IBERGRUM OCH KÄLLARE under sex kyrkor i Stockholm kan stockholmarna få sin sista vila i ett kolumbarium. Läs Maria Hagströms reportage på sidan 32.

Författaren Susanna Alakoski ledde en skrivkurs för anhöriga till någon med beroende, nu kommer antologin *9 röster från Vändpunkten*.

Podden Galdem a Talk blir Galdem a Talkshow på Stadsteaterns scen i Husby. Medborgare – god afton.

Omslag:
Elisabeth Ohlson Wallin

INSTAGRAM
@situationsthlm

FACEBOOK
Situation Sthlm

TWITTER
@SituationSthlm1

SITUATION
S T H L M

REDAKTIONEN Chefredaktör och ansvarig utgivare Ulf Stolt, ulf@situationsthlm.se, 08-545 953 90

Reporter Maria Hagström, maria@situationsthlm.se **Art Director** Johan Olsson **Fotografer och illustratörer** Anneli

Hildonen, Magnus Sandberg, Jesper Waldersten. För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material.

Hemsida www.situationsthlm.se **E-post** red@situationsthlm.se **Räckvidd** 114 000 läsare (Orvesto konsument 2023:2) **Upplaga** 15 900 ex/mån

(TS helår 2023) ISSN: 1400 - 4437 **LEDNING OCH ADMINISTRATION VD** Pia Stolt, pia@situationsthlm.se, 08-545 953 87

Adress Torkel Knutssonsgatan 37, 118 49 Stockholm **Tel** 08-545 953 81 **Organisationsnummer** 55 66 49-1071 **Bankgiro** 5774-9327

SOCIAL VERKSAMHET Verksamhetschef, sociala verksamheten Jenny Lindroth, jenny@situationsthlm.se, 08-545 953 88 **Samordnare** Ingemari

Olofsson, ingemari@situationsthlm.se, 08-545 953 81, Jonas Svensson, jonas@situationsthlm.se, 08-545 953 81 **Telefonnummer distribution**

08-545 953 81 **Öppettider** Måndag till fredag kl. 8-15.15 **Organisationsnummer** 80 24 11-14 97 **Bankgiro** 5357-3259 **Gåvokonto** Bg

431-2252 **ANNONSERING & PRENUMERATION** Herman Sundgren, herman@situationsthlm.se, 08-545 953 94, Axel Schéle,

axel.schele@mediakraft.se, 070-727 41 09 **Privatprenumeration** 11 nummer kostar 880 kronor **E-post** situationsthlm@flowyinfo.se

Tryck V-TAB Vimmerby 2020 **Miljö** Plasten runt tidningarna är en PE-folie. Den är återvinningsbar och lämnas i containern för plast vid återvinningsstationerna.

FAKTA HEMLÖSHET

33 250 personer lever i hemlöshet i Sverige, enligt Socialstyrelsens definition av hemlöshet.

Där ingår personer i akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor inom den sekundära bostadsmarknaden och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner.

7247

hemlösa personer vistas i Stockholm enligt den senaste mätningen och av dessa lever 1558 i akut hemlöshet.

OM SITUATION STHLM

Sedan 1995 säljs *Situation Sthlm* av hemlösa människor i Stockholm och Mälardalen.

Konceptet med gatutidningsförsäljning har visat sig vara en framgångsrik metod att arbeta med hemlösa människor på, eftersom det ger tidningsförsäljaren en möjlighet att tjäna egna pengar genom att arbeta, samtidigt som tidningen – i sig – fungerar som en kanal för påverkan, opinionsbildning och debatt kring frågor som rör de hemlösa säljarnas situation.

Situation Sthlms sociala verksamhet med arbete och sysselsättning, individuell stöd och motiverande samtal, skriververkstad och möjlighet att ha sin post hit, café, tillgång till datorer, telefon och juridisk rådgivning, fyller en mycket viktig funktion för de hemlösa människor som tar del av verksamheten.

Över 90 procent av *Situation Sthlms* säljare upplever en positivt förändrad livssituation sedan de började sälja *Situation Sthlm*.

MIN PLATS

En tidningssäljare berättar om sin favoritplats i stan

”Utan människor dör man”

Liljeholmstorget är knutpunkten i Lena Evebarks numera drogfria liv. Här träffar hon ”damgänget”, säljer tidningar och får sinnesro.

Jag älskar den här platsen. Här kan jag sitta och titta på folk, jag känner igen många ansikten. Det är också som att Liljeholmen knyter ihop allt. Jag kan ta tvårbarnan till dotter och barnbarn och åka direkt till Situation Sthlm, S:t Paulskyrkan eller min lägenhet på Hägerstensåsen. Den fick jag i februari via Flexbo. I början mädde jag dåligt där – det är svårt att leva ensam. Nu bor jag med min katt Majsan.

En vårdag, när jag satt på torget, började några kvinnor prata med mig. Det var så jag träffade damgänget. Vi är sex-sju stycken som ofta ses här och ringer varandra. I november ska jag åka till Ullared med en av dem.

Jag har gamla vänner kvar också, men sedan 2,5 år lever jag nykter och drogfri. Det är ett under att jag sitter här i dag, jag har varit död flera gånger. Jag har i hela mitt liv flyttat runt och sökt. Runt, runt och runt. Nu har jag hittat ett lugn i livet. Jag har fått diagnosen bipolär och adhd. Under utredningen fick jag även många svar på varför min mamma var på sitt sätt när jag växte upp. Det var nåt som lättade från min ryggsäck.

Trots att vinter och mörkare tider är på ingång ska jag hålla mitt ljus tänd, genom att sälja tidningar, äta i kyrkan och träffa människor. Utan människor dör man.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO: **ANNELI HILDONEN**

200 000

kronor satsas på en medborgarbudget där unga i Rågsved, 15-17 år, kan lämna in förslag på hur pengarna ska användas. Och få hjälp att genomföra sin idé, med fokus på trygghet och hälsa.

Så mycket snabbare blir resan

TRAFIK Från Nacka till T-Centralen tar det i dag 28 minuter med buss och tunnelbana. När den nya tunnelbanan är klar och utbyggd tar resan 12 minuter, utan byten.

SL har på sin webb publicerat restider från de nya stationerna till T-Centralen. En jämförelse har gjorts med den resväg som SL:s reseplanerare föreslår i dag. Resan från

Hagastaden blir 10 minuter snabbare och från Sofia blir det möjligt att nå T-Centralen på fyra minuter i stället för dagens 14 minuter om

man åker buss. Från Barkarby tar det däremot längre tid. Nu är restiden 18 minuter med pendeltåg. Den som i framtiden väljer tunnelbanan får åka i 26 minuter. **MARIA HAGSTRÖM**

DANIELA SPIROSKA

Nada Yussuf, Sara Mecconen och Fatuma Yussuf i GALDEMA TALKSHOW på Kulturhuset Stadsteatern Husby.

Podd blir talkshow på scen i Husby

Husby får en egen talkshow med personerna bakom poddcasten GALDEMA TALK. Temat för showen är representation.

SHOW Husbyprofilerna Nada Yussuf, Sara Mecconen och Fatuma Yussuf har spelat in över 100 podcastavsnitt, haft

carpools med gäster på Youtube, producerat podcastfestivaler och driver en förening för samverkan och sammanhang i förorten. Nu har dessutom deras talkshow GALDEMA TALKSHOW premiär – 11 november på Kulturhuset Stadsteatern Husby.

– Att ha en talkshow har alltid varit en dröm för oss alla tre och att inspirera unga tjejer från orten att man får ta plats på scen och framför massa människor och i stora plattformar för att göra sina röster hörda, säger Nada Yussuf.

Temat för showen är representation, precis detsamma som deras podcast GALDEMA TALK står för. Podden står också för systerskap, inkludering och gemenskap och har blivit en plats för diskussioner om samhällsfrågor och kultur, där de kan ge inspiration och utmana strukturer och normer. Ofta också med en hel del humor.

– Representation är anledningen att GALDEMA TALK finns från första början. Vi var unga när vi startade och såg inte så många podcasts som drevs av unga, svarta tjejer från orten. Representation kommer alltid genomsyra allt vi gör och därför vill vi ta avstamp i det, säger Nada Yussuf.

Under talkshowen spelar också musikkollektivet Harakatt från Järva, med genreöverskridande musik och texter skrivna ur ett förortsbarns perspektiv.

MARIA HAGSTRÖM

JOHN HOOSTRÖM

HALLÅ DÄR

Jörgen Löwenfeldt, projektledare för digital insamling på Nordiska museet. 11 november arrangerar museet Framtidsdagen.

Framtidsdagen anordnas med Institutet för framtidsstudier, vad händer under dagen?

– Vi riktar blicken framåt, det långsiktiga tidsperspektivet. Vi har bjudit in experter inom olika områden, alla våra favoriter. Vi kommer att diskutera och vända och vrida på framtiden och hitta en konstruktiv väg framåt. Vi siktar på år 2173 då Nordiska museet fyller 300 år och riktar oss till en framtidsnyfiken allmänhet. Jag tror att de kommer att gå därifrån mer hoppfulla och lite mer upplysta.

Ni gör en insamling av framtidsberättelser i samband med museets 150-årsjubileum. Vad berättar folk?

– En stor trend är att folk söker enklare liv. Att hitta en hållbar livsstil som inte bara handlar om klimatet, utan även när det gäller stress och hur vi är mot varandra. Många söker mer tid. Berättelserna visar samtidigt att majoriteten är nöjda med sina liv, men det finns en dystor framtidsbild.

Det gjordes en insamling 1997 också. Hur såg framtiden ut då?

– Arbetslösheten var den stora framtidsoron. Miljön går igen, då och nu. Under Framtidsdagen kommer vi prata om hur framtiden var för. Vår syn på framtiden säger mycket om samtiden.

MARIA HAGSTRÖM

Insamlingen fortsätter 2024. Hitills har 580 berättelser inkommit.

MITT JOB

Om yrken och
arbete i stan

**SEBASTIAN HÄGELSTAM
OCH JOHAN SCHALIN
SKAPAR SCULLCRAFT**

”Dödskallar är det sista som blir kvar av oss”

– Dödskallar är det sista som blir kvar av oss människor när vi vittrar och dör. En symbol för vår förgänglighet, död och våld. De är tacksamma att kasta in i olika kontexter. Dödskallar är en popkulturell grej. Också så grabbigt och dumt nånstans.

– Jag brukar bland annat göra årets mugg. Jag skulptera först i lera eller gips med olika handverktyg – allt från små skalpeller och skrapor till raspar och skedar. Sen gjuter jag i formen. Årets kopp är målad i järnoxid, som jag har svampat på och av. Det ger den lite skitiga och rödbruna ytan. Det är kul att slänga in lite banala element, som en cigg i munnen, för att göra det mer mänskligt och dråpligt. De är ganska ”cartoony”.

– Mina silversmycken är lekfulla, på gränsen till tacky. När jag gör en ring börjar jag skapa en vaxmodell, använder filar, knivar och borrar och tar fram formen på ett block vax. Det är som att rita i 3D. Metoden heter Lost-Wax, där man gjuter in vaxmodellen i gips, med en kanal upp till en öppning. Därefter bränner jag ut vaxet i en ugn och håller sen ner silvret. Lite förenklat. Silver är det bästa materialet för sånt här. Det är levande.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO AV **MAGNUS SANDBERG**

De har en gemensam fascination för dödskallar. Sebastian Hägelstam skapar dem i keramik och Johan Schalin gör smycken i silver, i projektet Scullcraft.

JOHAN ADELGREN

Max Gordon har utvecklat AI som identifierar frakturer.

Allt fler lever utan marginaler

EKONOMI Var femte person i Sverige, närmare 1.7 miljoner människor, bor i ett hushåll som inte klarar kontantmarginalen. Och nästan hälften av alla hushåll med en ensamstående vuxen med barn saknar kontantmarginal – förmågan att kunna betala en oförutsedd utgift på 13 000 kronor.

– I den gruppen är det till exempel vanligare än bland befolkningen i stort att ha svårt att få ekonomin att gå ihop, säger Helena Månsson, utredare SCB som mätt materiell och social fattigdom.

ULF STOLT

LÄKARE BLEV ÅRETS AI-SVENSK

Max Gordon, docent och överläkare på Danderyds sjukhus, har utsetts till Årets AI-svensk.

AI-ORTOPEDI Max Gordon sätter Sverige på den internationella AI-kartan. Det anser bransch- och arbetsgivarorganisationen TechSverige som har utsett honom till årets AI-svensk.

Imotiveringen går även att läsa att Max Gordon visar att potentialen med AI är enorm. Han har infört AI-lösningar i sjukvården och förbättrat bedömning och behandling av patienter.

”Däribland utvecklat AI

som nu blivit lika skicklig som en ortoped på att identifiera frakturer. Hans arbete möjliggör att patienter kan få både snabbare och bättre vård.”

Max Gordon och Danderyds sjukhus var 2014 först i världen med att påbörja forskning om artificiell intelligens som stöd vid röntgenbedömning och frakturtolkning. Max Gordon lärde upp programmet som 2019 blev en del av den kliniska verksamheten.

Han är docent och överläkare inom ortopedi, men också initiativtagare till Clinical

AI Research-lab på Danderyds sjukhus, där det bedrivs forskning i samarbete med Karolinska institutet med fokus på användning av AI inom sjukvården.

– Jag tror att vi är ganska världsunika med vår profil där vi har både sjukhus och universitet och en tidig implementation i en bred klinisk verksamhet. Ganska mycket AI-verksamhet är annars isolerad i en miljö som bara är teknisk – som inte löser de kliniska problemen, säger Max Gordon.

MARIA HAGSTRÖM

Färre journalister på Södermalm

BOSTAD Varannan journalist i Sverige bor i Stockholm.

På Södermalm – landets journalisttätaste område – bor 1.015 journalister, det gör 7,8 journalister per tusen invånare. Men sedan Journalistförbundets undersökningar började 2015 har gapet mellan Södermalm och övriga stadsdelar i staden minskat – det flyttar journalister från Södermalm i en snabbare takt än någon annanstans i stan.

I Stockholms län bor flest journalister i Stockholms kommun, följt av Nacka, Solna och Huddinge. I Järva bor det minst antal journalister.

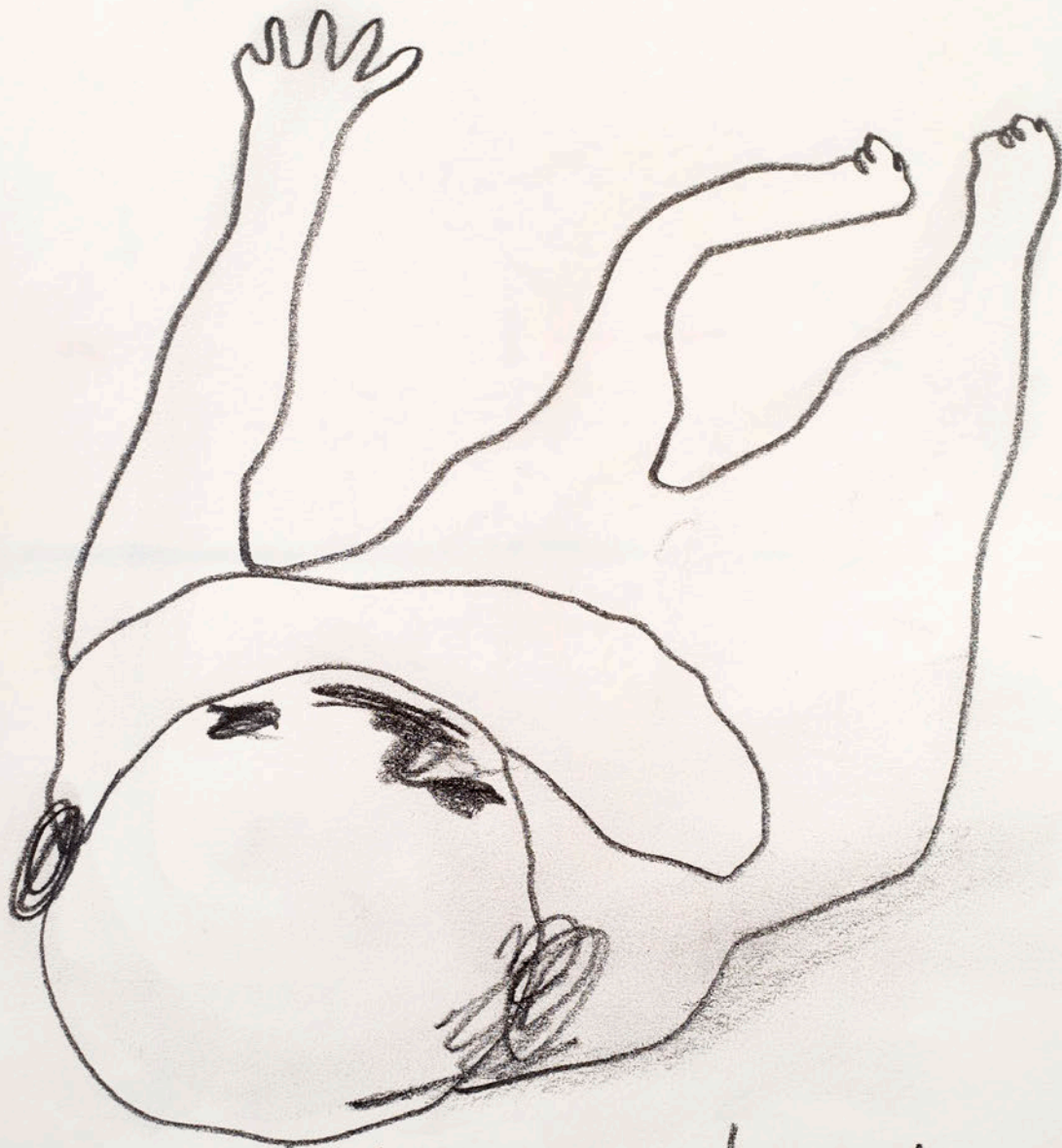
ULF STOLT

”En förklaring till att det kan skilja sig så mycket mellan olika kommuner är att det i en kommun med lågt vabbande har många yrken där de i stället vobbar.”

Trifa Chireh, Länsförsäkringar. Att vobba är att en förälder är hemma med sjukt barn men kan jobba hemifrån. I Danderyd och Lidingö vabbas det minst i Stockholms kommun. I Salem mest.

Värmen från ett
nyväxt barn

bör räcka hela
november ut.

VAR RENSTIERNAS GATA NÄR KL. 19.10-19.37

TVÅANS BUSS KOMMER stampande genom kurvan från Katarinavägen med delar av staden ljus bakom sig och blinkar in mot hållplatsen Tjärhovsplan. I trappan uppifrån parken kommer tre unga män springande, den som är längst bak av dem ropar ”vi kommer hinna, det är lugnt” och slår av på takten.

Portarna i garaget mittemot veckar sig och öppnar upp.

Det står en man och röker i porten bredvid läskedrycksaffären där det pågår någon form av minimalistisk, svårtolkad hotellverksamhet. Han har en dagstidning under armen.

I hörnet Folkungagatan väntar sju personer på rött. Det tar tid. Två kvinnor börjar gå, men precis då får bussen i ytterfilen grönt och de tvingas tillbaka.

Galleri Verklighetsflykt har stängt och den där skyltdockan med Musse Pigg-huvud och uniformsjacka som brukar stå på trottoaren till vänster om dörren står nu precis innanför den. Bra böcker i skylten, en gammal Joseph Heller bland annat.

DET VINER I nätet runt byggställningen vid Kocksgatan när vinden tar tag, en kvinna med barnvagn trasslar sig ut från matbutiken på hörnan, har lite bekymmer med att lotsa vagnen nerför rampen till butiken och ta sig runt byggställningen.

Det står en vespa från ett mat-

budsföretag utanför pizzerian på hörnan. Herr Gårman-skylden bredvid den har fått sig en smäll och lutar cirka nio grader.

Fönstret mot gatan och glaset i dörren till S8 Dimsum är igenimmade, gäster vid tre av borden.

Det lyser inne i apoteket i hörnan Åsögatan fast det är stängt.

I fotvårdskliniken intill är alla stolar upptagna. När treans buss stannar till vid hållplatsen kliver sju personer av, ingen kliver på. I dörren till det obemannade paketutlämningsstället står en ung kvinna och slår in koden som hon läser från sin telefon.

En motorcykel med höger blinkers aktiverad väntar på grönt ljus vid hörnet Bondegatan.

Plötsligt höga röster som snabbt försvinner uppifrån Vita Bergsparken. En äldre man med en hund kommer gående i trätrappan ner mot Skånegatan. En ung man mittöver gatan vid återvinningsstationen stampar ihop en kartong och försöker trixa in den men det tycks fullt i kärlet, han pressar hårt och får till slut in den.

Han torkar sedan av händerna mot sidan av byxornas lår, drar upp jackan i halsen och går med rimlig hastighet gatan ner i riktning Ringvägen.

TEXT **ULF STOLT**

FOTO: **MAGNUS SANDBERG**

Önster
Örfält

ANTIKVARIAT
VERHLIGHETSFLYHT

BILHALLA

MULTI OPTIK

222
LAVINSELL

Shishu Sweets

Magnus Gertten och filmteamet har tryckt upp tröjor med texten "Cool Water - på Den Gyldene Freden". De vill också ha truckerkepsar.

MAGNUS GERTTEN, DOKUMENTÄRFILMARE:

”Cornelis gör det svarta lite lättare att uthärda”

Med *Somliga går med trasiga skor* berättar Magnus Gertten om den del av Cornelis Vreeswijks liv som med sista skivan *Till Fatumeh* ville ge ”knarkarna ett ansikte”.

TEXT **ULF STOLT** FOTO **CAROLINE TROEDSSON**

ATT FILMEN OM Cornelis Vreeswijk skulle heta ”Somliga går med trasiga skor” var Magnus Gertten klar över redan från början. Bland annat för att den frasen – och också låtens text – så väl summerar Cornelis Vreeswijks relation till de människor han ofta sjunger om, och emellanåt är en av.

– Här finns också nåt stort, då han ger ord och sätter röst åt en stor grupp människor som med automatik inte har en röst. Men han ger dem en. Instinktivt.

Cornelis Vreeswijk läser som ung på Socialhögskolan, jobbar på Beckomberga mentalsjukhus – han har med sin gitarr dit – och eftersom han skriver sånger

om människorna och tillvaron runtomkring sig, vad han ser och upplever, så blir perspektivet naturligt.

Polaren Per – han dyker regelbundet upp genom hela visproduktionen – figurerar redan på första skivan *Ballader och oförskämdheter* från 1964

– Sen kastar sig Cornelis in i ett rockstjärneliv och går alldeles för långt in i den världen. Jag tror också att han trivs med sin outsiderposition, han vill inte bli en del av finfolket och lämna det bakom sig. Hela sitt liv lever han ju på gränsen på nåt sätt. Ibland lite sundare, men också perioder när han trillar igenom rejält.

Filmen börjar i en sjukhus-

korridor på Sophiahemmet. Med det sämsta intervjuljud som Magnus Gertten någonsin tagit med i en film. Men intervjun Git Magnusson, mångårig vän, gjorde med Cornelis Vreeswijk i oktober 1987, bara veckor före att han avled på Södersjukhuset, kändes viktig och unik och hörs nu för första gången.

– Han är helt off guard här, är bara sig själv. I många av de officiella intervjuerna han gör så

MAGNUS GERTTEN

Född: 6 december 1953 i Limhamn.

Gör: Regissör, filmproducent och manusförfattare. Bland hans mest kända filmer finns *Blåddärrar*, *Tusen Bitar*, *Den unge Zlatan* och *Rolling like a Stone*. Var tidigare gitarrist i rockbandet ”Sieben Slips”.

Aktuell: Med dokumentärfilmen *Somliga går med trasiga skor* om Cornelis Vreeswijk. Filmen har premiär 17 november.

bryr han sig liksom inte, går in i en sorts officiell personlighet. De är inte så intressanta.

De talar om den stundande operationen, det allvarliga läget, om hans dåliga lever och om det bekväma i att han får röka på rummet. Och om boken och skivan *Till Fatumeh* som måste hinna slutföras. Det är hans poetiska testamente, som han nu formulerar eftersom han ”vill ge knarkarna ett ansikte”. För att han själv är en av dem. Men en av dem som klarat sig.

– Den här filmen har ju också en underberättelse om vår syn på de här människorna som trampat snett i tillvaron, gjort andra människor illa, knarkat bort sina liv eller vad det nu kan vara – vad gör vi med de här människorna?

MAGNUS GERTTEN HAR en t-shirt på sig med texten ”Cool Water – på Den Gyldene Freden”.

– Vi har tryckt upp en liten upplaga tröjor för oss som ▶▶▶

■ Första gången Magnus Gertten såg Cornelis Vreeswijk var 1971 på en musikfest i Slottsparken i Malmö. Han minns att det satt skyltar överallt i parken som sa att gräset inte fick beträdas. Det här var kort efter Almstriden i Stockholm och på förekommen anledning, till musiken av "Power to the People", sjöng Cornelis Vreeswijk "Slottsparken åt folket". "Det var helt fantastiskt", minns han.

LENNART PETERS/TI

jobbat med filmen. Vi vill gärna ha truckerkepsar också. Så nerdiga är vi.

"Cool Water – på Den Gyl-dene Freden" är en av Magnus Gerttens favoritlåtar. Med Cornelis Vreeswijk, den finns med på skivan *Poem, ballader och lite blues* från 1970. Och var en av de låtar han kände att den tvunget måste vara med i filmen.

– Sångtexterna i filmen är ju i mån mening hans röst. Det är så han berättar om sitt liv. Och det gällde ju att hitta Cornelis själv i detta. Han uttrycker sig ju inte främst genom intervjuer, utan genom sina sånger.

Alla låtar Magnus Gertten vill ha med i filmen fick inte plats, som "Telegram för fullmånen". En annan viktig låt som kom med är "Grimasch om morgonen".

– Det är ju förgänglighetsproblematiken i hans texter. Vi lever alla i en utmätt tid, vi kommer förr eller senare att dö... det finns mycket död i hans sånger.

"MAN GÖR BARA EN FILM OM CORNELIS EN GÅNG, DÅ MÅSTE MAN KOMMA MED NÅT NYTT."

Det finns nåt förtröstansfullt i att tala om detta som vi ändå känner, det som är lite mörkt.

För Magnus Gertten handlar det mycket om Cornelis Vreeswijks sätt att ta sig an mörkret.

– Hans sätt att skriva om de känslorna, om det svarta... på så vis blir det svarta lite lättare att uthärda. När han skriver om döden, till exempel i "Somliga går..." så är han ju rakt på saken – annan kommer ta din plats och det vet du ingenting om. Men det är samtidigt en uppmaning att ta hand om sitt liv och leva det så bra man kan.

DET ÄR 38 SÅNGER med i filmen. Och de hörde av sig till alla arkiv de kunde tänka sig i Norden och frågade efter filmat material med Cornelis Vreeswijk. Och fick tag i två filmade konserter från finsk TV från 1972 och 1973 som ingen sett. Plus privata filmer, som semesterfilmen från Spanien.

– Det är Fred Åkerström som filmat det, vi fick den filmen av hans dotter Kajsa-Stina.

– Man gör bara en film om Cornelis en gång, då måste man också berätta ganska mycket, komma med nåt nytt, han är ju ganska omskriven och omtalad, folk tycker de kan ganska mycket om honom.

En av de berättelser rörande Cornelis Vreeswijks liv som är ny i filmen är misshandeln av hans andra fru, Bim Warne.

– Det är ju inte så att den händelsen varit tydlig i andra sammanhang när folk tagit upp saker rörande Cornelis. Men vi känner att allt måste upp på ytan. Sen är det ju så att vi älskar ju Cornelis ändå. Men det innebär ju inte att vi älskar alla hans handlingar.

– Det finns ju nånting som vi med Cornelis hjälp – både i det han skriver, men också genom sitt liv – får oss att utmana vår syn på människor. Det gäller också hur vi ska se på Cornelis. ■

I stället för vykort

DET VARSÖNDAG i provinsen. Sensommar.

Skuggan av Domkyrkans gängliga torn låg raklång över stenplattorna på gångvägen mellan på ena sidan gamla sten- och trähus från någonstans kring förra sekelskiftet eller i alla fall ganska tidigt nittonhundratalet, och på den andra sidan ett tämligen nybyggt bibliotek.

Solen hade varit på väg upp en bra stund redan och varför jag kom gående just där just då och ledde min cykel i stället för att jag cyklade på den, kan jag inte så här långt i efterhand ge en rationell förklaring till.

Den troligaste förklaringen är nog tristess – att jag inte ville komma fram till dit jag var på väg riktigt så fort som jag skulle om jag cyklade, för då hade redan det jag var på väg att göra hänt. Och är det någonting man lär sig av att växa upp i provinsen så är det att se till att det man ska göra räcker så länge det går.

För där vimlar inte av upplevelser och möjligheter.

Men jag gjorde alltså det. Kom gående där. Ledde min cykel. Längre fram på höger sida en låg mur som följde gångvägen den sista biten och som liksom omgärdade själva domkyrkan, träd, gräs, och ännu en bit längre fram blev det ungefär som en vändplats. Höll man som bilförare höger där kunde man utan bekymmer fortsätta förbi och sedan haka på en större trafikled och snabbt ta sig ut ur staden och upp på motorvägen igen.

NERIFRÅN GATAN KOMMER en bilkörande – jag tror att det var en SAAB i en ganska diskret, jordnära kulör – som stannar till vid gångvägens slut.

Jag befann mig kanske fem meter från bilen.

Passagerardörren öppnas. En man kliver ut med kavajen

**ULF
STOLT**

Chefredaktör
och ansvarig utgivare

”Fan, det där
är Cornelis
Vreeswijk.”

slängd över armen, rätar på sig, trär in armen i den, ruskar den på sig, sticker ner handen i ena fickan och tar fram ett cigarettpaket, skakar ur en, tänder den, blåser ut röken och får syn på mig.

– Ursäkta mig, unge man...

Jag stannar till med cykeln. Ser vem det är. Och förundras svårt över att vår strama provins hedras med ett tämligen anonymt besök av en så pass välkänd person. Han ska inte spela i stan, så pass mycket vet jag.

– Vet du var man kan få sig en öl och smörgås så här dags?

Jag stannar med cykeln. Han har ett par läsglasögon en bit ner på näsan, ser på mig över skalmarna på dem och väntar på mitt svar. Jag nickar neråt gatan de kom från.

– Jag tror det är öppet på krogen längre ner där, de borde kunna ordna det.

Han nickar. Går runt bilen och blir stående vid bagageluckan.

En kvinna kliver ur på förarsidan, går direkt runt till bagageluckan och öppnar den, han lutar sig in och tar ur ett gitarrfodral, ställer ner det på marken framför sig, tar några sista bloss på cigaretten, mosar den under skon, tittar på mig igen.

– Det ligger en krog nere på gatan där?

Jag nickar.

Han tar gitarrfodralet i ena handen och börjar gå gatan ner ganska sakt. Kvinnan slår igen bagageluckan, öppnar sidodörren och rotar med något, jag börjar också att gå utmed muren och gatan fram med cykeln intill mig och ser efter hans tämligen robusta ryggtavla med en sjörövars axelbredd som vaggas sig gatan ner.

Jag vet inte varför, men mina ögon tåras.

Och jag minns att jag tänker att fan, det där är Cornelis Vreeswijk. ■

TANGENTERNA

*Kantor knut,
så försiktigt du rör vid tangenterna,
tvekande mjuka fingrar
som att tonerna frågar om lov
för att inta själen, egga
örats nyfikna vilja
att lyssna till en värld
full av skugga och ljus.*

*En trombs tystnad
mellan toners sekunder,
nervändar spänns.*

LO

RÖD DÖRR

Förlorar tiden till cirklarna,
gapande avgrunder av svarta käftar
och jag skriker mot dem,
förlorar mot dem,
förlorar tiden som kunde färgats till
själens röda dörr...
Röd dörr...
väljer käftarna,
väljer bort estetiken, konsten
och varat.
Färgerna och figurerna blir snävare, plattare
och svaret mindre gällt,
osäkert,
förlorar nuet och det som ska göras senare
glider ur munnen som en hal
snigel.
För djupet med det gapande svarta
slukar alla mina fantasier.

LO

HÖSTEN

*Så då var höstrusket till slut här.
Var ute i morse och rökte innan
kaffet. Vinden är verkligen kall, jag
gick ut i Foppatofflor... inte särskilt
smart. Regnet är smått, sånt där
man blir så blöt av. Trädskronorna
far hit och dit... Grått, trist, ruggigt.
Man får inte lust att göra något
alls, mer än att sitta inne under en
grå filt i samma färg som på vädret.
Med andra ord tänker jag göra
ingenting... i dag.*

Magdalena 407

LIVET

*Man ska bära varandra genom livet.
Absolut inte ta allt för givet, allt kan tyvärr
snabbt gå itu.*

*Det kan rinna bort som en å. Fast det känns som
man stått på en plåtå.*

Lena Freij

FÖRSTA STENEN

Jag satt en kväll och undrade,
om jag en dag skulle se världen
med andra ögon och kom på att
så klart, men lär ju så länge man

lever och jag har bestämt mig
för längesen att lära så länge jag
har hjärnan i behåll. Så tänker jag
lära mig nya saker hela tiden, ald-
rig ge upp eller se ner på andra
människor.

Som Jesus sa – den som är
oskyldig kan kasta första stenen.
Och det va det ingen som gjorde
så klart, bara man gör så gott
man kan så kan ingen döma en.

Victoria 234

TILL MINA KOLLEGOR

Bland det första som slog
mig när jag började jobba på
Situation Sthlm var hur arbets-
kamraterna, de andra tidnings-
säljarna, hjälpte till med råd och
berättelser, hur göra och inte
göra. Till exempel fick jag rådet
att alltid säga "Situation Sthlm"
när man tilltalar folk på gatan.
Dels ur marknadsföringssyfte så
klart, att namnet nämns så ofta
det går, även för att just Situation
Sthlm har många, nästan trettio
år, på nacken.

Jag har varit på en del arbets-
platser i mina arbetsaktiva dagar
och sällan, kanske aldrig, fått ett

sådant vänligt och vägledande
bemötande som här. Det känns
som att vi inte är konkurrenter
för att få våra tidningar sålda,
utan ett team som hjälper
varandra. När någon säger mig
"nej tack, jag köper av Jonas vid
Brommaplan" (fritt ur fantasin)
så säger jag, och menar det
verkligen, "gott så, tack".

Det här handlar i vissa fall
om liv och död, definitivt om
kriminalitet eller ej, och då
talar jag om mat för dagen.
Och det handlar om heder – ja,
vi är hemlösa och kanske i
större behov än andra av daglig
direkt inkomst, men vi arbetar
för dessa pengar. Vissa sitter

tålmodigt och pläderar så högt
att folk hör och märker en, andra
går hellre omkring och frågar
folk på vägen.

Reaktionerna är allt från tyvärr
avsky och arrogans (typ "tala inte
med mig") till leenden och en
hand på hjärtat med ett "lycka till
min vän". Sånt känns, jag lovar.
Det ger mig hopp om människan
att bara få ett leende med ett
"nej tack". I vilket fall som helst
vill jag med denna text tacka alla
som jobbar i backoffice, de som
skapar den kvalitativt välgjorda
tidningen och de som samord-
nar, ni är guld värda.

När vi tidningssäljare ser
varandra på gatan så säger vi

ofta bara "lycka till" och sedan
ger naturligtvis säljområdet
till den som var där först eller
oftast sitter där.

Jag skulle vilja att människor
förstår att vi som är i sådan
nöd ändå inte låter oss dras in
i något konkurrenstänkande
och tävlingsiver. Något som
var för mycket och för jobbigt
för mig i arbetslivet. Redan
från skolåldern var prestation,
jämförelse och bedömning
en jättesvår väg där jag ganska
snabbt hamnade bak i ledet.

Kort sagt – tack Situation
Sthlm och tack alla andra
tidningssäljare.

HL

Illustration av LO

MÅL I LIVET

Det finns en sak som vi alla människor har gemensamt, och det är att vi vill vara perfekta, vi kräver det omöjliga, nämligen att vi ska klara av allting. Är någon människa perfekt? Jag känner att det är att ställa stora krav på oss själva att sträva mot perfektion.

Så låt oss i stället glädjas åt det vi faktiskt åstadkommer, stort eller smått, ge oss själva en klapp på axeln, ge oss själva beröm och sträva i stället efter att göra så gott vi kan och göra det vi maktar med. Det är "good enough"

Therese

SIROUS NAMAZI PENDING

09.09–17.12.23

Sirous Namazi - Pending, 2023. Magasin III Museum for Contemporary Art, Foto: Jean-Baptiste Remyer

MAGASIN III
MUSEUM FOR CONTEMPORARY ART

Magasin III, Frihamngatan 28, Frihamnen, Stockholm

↓
26

**150 KR FÖR DIG
UNDER 26 ÅR!**

DRAMATEN

Sista brevet hem

När **Cornelis Vreeswijk** återvänder till Stockholm på hösten 1985, efter några år i exil i Köpenhamn, har han drygt två år kvar att leva. Han kommer hem till en skakig musikalroll, en synnerligen osäker bostads-situation, en väntande rättegång och en yrkesmässig status som absolut föredetting. Men med mycket kvar att göra. Han förstår att tiden är knapp.

Text **Ulf Stolt**

Eftermiddag, 2 december 1987.
De stora träportarna i Katarina kyrka slås upp och den vita kistan med gitarren på locket bärs ut på väg ner till gravsättning. Begravningsgudstjänsten i en mer än fullsatt kyrka är över.

Monica Törnell har sjungit "Fåglar", saxofonisten Tommy Koverhult tagit plats mellan hans tidigare kompositörer Ove Gustafsson och Conny Söderlund och framfört "Somliga går med trasiga skor", kören har sjungit Handels "Dagen till ära", Totta Näslund och Rolf Wikström spelat "One kind of favour", hela kyrkan sjungit "I natt jag drömde" och efter att Janne Schaffer och Björn J:son Lindh framfört "Häri från till evigheten" har den vita kistan sakta burits mittgången ner till tonerna av orgelmusik av Bach.

Det ryker ur munnarna på bärarna när de nu kliver ut i decemberkylan.

Utanför väntar många som inte fick plats i kyrkan för att se Cornelis Vreeswijks kista föras i procession ner till den grävda graven till vänster om en ståtlig lönn.

Hundratusentals människor följer det i direktsänd TV.

Att Cornelis Vreeswijk begravs i just Katarina kyrka är ingen slump. Inte heller att det är Lennart Koskinen som förrättar begravningen. De har talat om detta innan – att han vill att just han ska förrätta begravningen, att den ska ske just där och att han ska jordfästas.

– Många konstnärer, författare och artister ligger begravda där. Och han hade varit där i kyrkan en del, hade kontakt med flera utsatta personer som ofta gick där. De hade ett tolvstegsprogram och särskilda grupper för utsatta.

Cornelis Vreeswijks gravsten. Hans grav ligger till vänster om en ståtlig lönn. Och det ligger alltid några småstenar uppe på gravstenen – tecknet för att någon tänker på honom – och inte sällan en cigarett, ett plektrum eller en flaska sprit med en liten skvätt kvar i.

”Vi talade om gamla tiders riddare, att de hade sitt svärd på kistan. Gitarren var ju Cornelis svärd. Det var helt klart att den skulle ligga där.”

Lennart Koskinen

Och från balkongen mot gården på fjärde våningen, i den sista lägenhet i Stockholm Cornelis Vreeswijk bor i på Renstiernas gata 16, kunde han se Katarina kyrkas torn.

Att gitarren – den sista gitarr han ägde och spelade på – låg på kistlocket under hela begravningen var också ett resultat av de samtal som Cornelis Vreeswijk och Lennart Koskinen haft.

– Vi talade om gamla tiders riddare, att de hade sitt svärd på kistan. Gitarren var ju Cornelis svärd. Det var helt klart att den skulle ligga där. Och det var viktigt för Cornelis mamma, och för Jack, hans son.

I dag hänger gitarren på väggen bakom en flygel hemma hos Silas Bäckström – mångårig vän, producent och manager – ute på Värmdö. För precis innan kistan skulle sänkas ner i jorden lyfte han av gitarren.

– Det hade ju varit trist om den åkte med ner i graven.

Men när Cornelis Vreeswijk klev in på Silas Bäckströms kontor på Kungsgatan drygt sjuhundra dagar tidigare var det inte mycket som då pekade på att han skulle begravas med kulturministern närvarande i direktsänd tv.

Han var en föredetting.

Med dåliga levervärden, diabetes, mer eller mindre hemlös, med skatteskulder och ett hotande fängelsestraff. Inte ens hans gamla vänner och tidigare samarbetspartners i musikbranschen ville ha med honom att göra.

På hösten 1983 lämnar Cornelis Vreeswijk Stockholm. Hans tredje och sista äktenskap har för en tid sedan slutat i skilsmässa, han har skatteskulder och kronofogden tar allt han tjänar så han anser sig mer eller mindre belagd med yrkesförbud och har slutat betala till uppgörelsen med Kronofogden som gjorts med hjälp av Olof Palme.

Han åker ner till mamma i Holland och sedan därifrån till Köpenhamn. Bor först hos en vän, blir kvar, skaffar en lägenhet, träffar en kvinna, sitter på kvarterskrogen och läser och skriver, spelar sporadiskt lite här och där.

I Sverige är det helt tyst om honom. När han får besked att skatteskulden skrivits ner gör han en turné i Sverige 1984, men återvänder sedan till Köpenhamn igen.

Silas Bäckström och han träffas vid en TV-inspelning i Malmö i april det året och han följer med honom ner till flygbåtarna efteråt, de står på kajen och pratar.

– Jag sa att ”du kan inte sitta i Köpenhamn längre, du måste komma upp till Stockholm, det är ju där du har din publik, det är där du hör hemma”. Jag lovade honom att han ska stå på Konserthusets stora scen. Och spela in en platta med sina låtar.

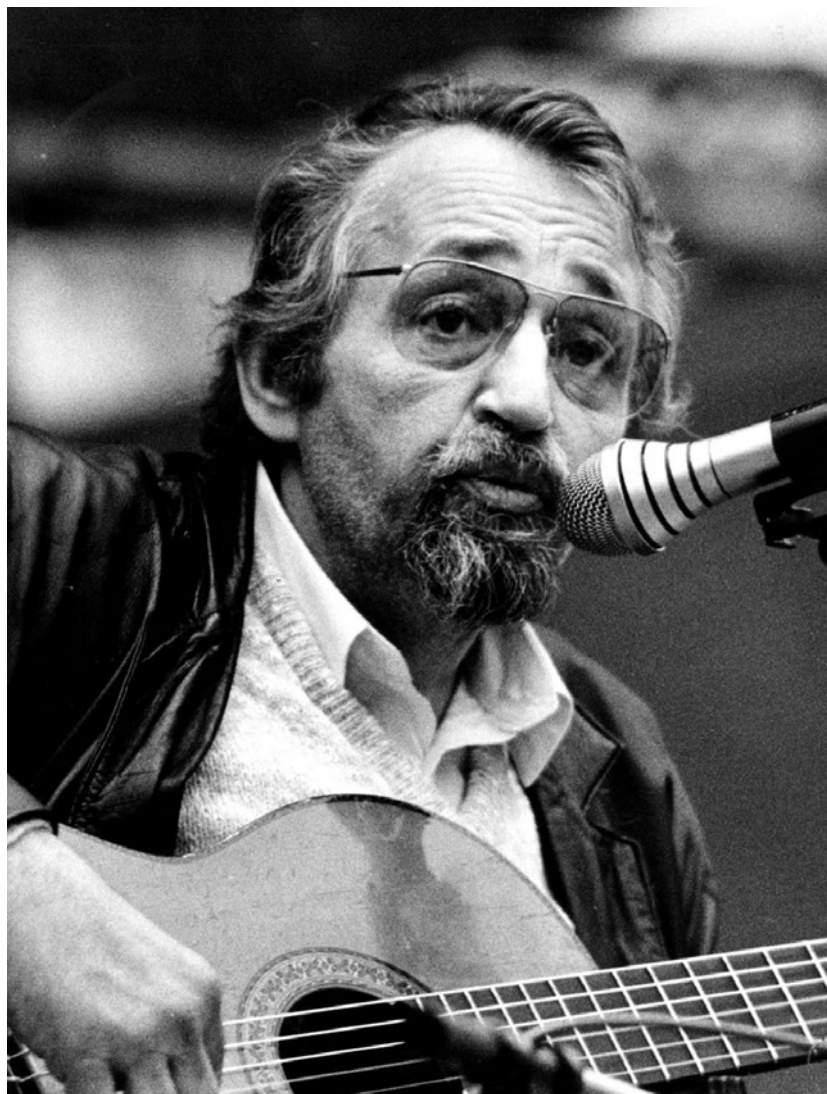
Det dröjer dock ytterligare ett och ett halvt år innan Cornelis Vreeswijk får en konkret anledning att återvända till Stockholm.

Under senvintern i Köpenhamn har han dessutom blivit sjuk. Under några veckor ligger han på Sundby hospital och undersöks noggrant. Det konstateras att han har diabetes och levercirros – allvarliga ärrbildningar.

Läkarens order är att helt sluta dricka alkohol. Det händer att han lyder.

”Han var tillräckligt vuxen för att förstå att han hade problem med alkohol och droger.”

Anders Pethrus

Han hittar dock en bra ersättning i amfetamin, en drog han inte alls är obekant med.

I Stockholm har han fått rollen som Pontius Pilatus i Bruno Wintzells uppsättning av *Jesus Christ Superstar* på Göta Lejon med premiär i början av oktober. Och han har en rättegång som väntar i december 1985, där försvaras han av advokat Anders Pethrus.

– Jag fick ärendet av en person som intervjuade Cornelis i samband med en personutredning som Kriminalvården gjorde, då hade han ingen advokat så han valde mig. Cornelis ville inte dömas till fängelse.

Anders Pethrus pläderade för att han behövde vård och hjälp. Tingsrätten gick på den linjen och dömde till skyddstillsyn och alkoholvård och Anders Pethrus blev hans övervakare under ett år.

– Skyddstillsynen var mer för att hålla honom, styra honom litegrann. Han var tillräckligt vuxen för att förstå att han hade problem med alkohol och droger. Men det la jag mig inte i. Jag försökte hjälpa honom med bostad, ekonomi, kronofogden, så han kom lite på rätt köl.

Någon gång i månaden kommer Cornelis Vreeswijk ►►

Cornelis Vreeswijks spelade nästa uteslutande på nylonsträngade gitarrer. Han hade en fullständigt osentimental relation till sina instrument och såg dem som bruksföremål, slog och knackade rytm på lock och sidor, spelade på dem ganska hårt. Gitarren på bilden är den sista gitarr han ägde, den som låg på kistlocket när han begravdes.

ROGER TURESSON

En av många överenskommelser som Cornelis Vreeswijk gjorde med kronofogden. Förmodligen hölls inte den här överenskommelsen heller.

upp till hans kontor, sitter i väntrummet och läser en bok när Anders Pethrus öppnar dörren och tar emot honom.

– Vi snackade lite om ekonomin, hur spelningar gått, om han hade några på gång, om han hade några pengar över och kunde leva på dem. Stämde av lite så.

– Han var ganska blyg. Vi skulle äta lunch en gång och gick ut på gatan, då viskade folk och pekade, då sa han: ”Jag tar en taxi hem, jag pallar inte det här”.

Vid den här tiden bor Cornelis Vreeswijk i en andrahandslägenhet på Rindögatan på Gärdet. Efter domen och när skyddstillsynen rullat igång på våren och han så sakta börjar jobba igen, återförenas han med gitarristen Conny Söderlund och basisten Ove Gustafsson.

”Han var oerhört generös men behövde också mycket pengar för att drifva runt sitt liv bekvämt.”

Silas Bäckström

Anders Pethrus och Silas Bäckström inser en sak – för att få Cornelis Vreeswijk att fungera så måste han jobba, för jobbar han kommer det in pengar och har han pengar så flyter tillvaron på.

De ordnar så många jobb de kan, både för trion och en del jobb tar Cornelis Vreeswijk själv, bara han och gitarren.

För att få bättre snurr på spelningarna behöver en skiva spelas in. På våren 1986 ringer Silas Bäckström runt till alla gamla skivbolag och personer som tidigare jobbat med Cornelis Vreeswijk – och i många fall tjänat bra med pengar på honom – för att lyssna av om det finns intresse.

Ingen är intresserad.

Så Silas Bäckström gör en deal med en vän som har en studio i Malmö och ser till att en skiva blir gjord och kommer ut på hösten 1986. *I elfte timmen* är en samling tidigare utgivna låtar – bland andra ”Fåglar”, ”Somliga går med trasiga skor”, ”Ångbåtsblues” och ”Telegram från en bombad by” – som spelas in i nya arrangemang och ny instrumentering med syntar och trummaskiner.

Skivan får inga vidare recensioner. Men den hittar en ny, yngre publik.

Ungefär samtidigt som *I elfte timmen* kommer ut får Cornelis Vreeswijk till slut ett förstahandskontrakt på en lägenhet på Renstiernas gata 16, en tvåa fyra trappor upp med balkong mot gården. Silas Bäckström skriver brev till dåvarande fastighetsborgarråd Mats Hulth (s), som dock meddelar att han tyvärr ingenting kan göra... men två månader senare får Cornelis Vreeswijk en lägenhet.

– Klart det ordnades den informella vägen.

Hans liv i Stockholm lunkar på. Spelningar tickar in i sådan takt att han kan leva ganska obekymrat.

– Han tjänade mycket pengar när han levde men det gick också åt mycket pengar. Hela tiden, han var oerhört generös men behövde också mycket pengar för att drifva runt sitt liv bekvämt, berättar Silas Bäckström.

Cornelis Vreeswijk har ordnat hemförsäkring, öppnat ett bankkonto och köpt sig en almanacka där han noterar spelningarna, andra viktiga möten och ibland för in gagens storlek.

Snett över gatan från där han bor ligger nyöppnade krogen Nils Emil, som blir ett av hans stamställen.

– Han är mycket själv, han gillar att vara själv. En bra dag för Cornelis, då går han och sätter sig på till exempel Nils Emil runt hörnet på Folkungagatan, vid ettiden. Det ska gärna vara vit duk. Han hade några favoritkrogar till den här tiden – Tennstopet, Latona i Gamla Stan, ibland Gyldene Freden.

Han har med sig kvällstidningarna, ibland också morgontidningarna, och alltid en bok, läser en bok om dagen. I bästa fall får han en idé av det han läst som blir en dikt eller lätttext.

– Han äter och dricker nån öl eller två, ingen starksprit. Han lagar aldrig mat hemma. Och tar regelbundet amfetamin som han köper av bränsleman, inget läkarförskrivet. Och han promenerar aldrig nånstans, åker taxi överallt.

Vid den här tiden är Silas Bäckströms son Andreas roadmanager för Cornelis Vreeswijk.

Något av det första han gör är att åka till tvätten på Roslagsgatan med en sopsäck fylld av vita skjortor. Cornelis Vreeswijk köper vita skjortor i bulk, ofta fem-tio stycken av samma märke och storlek.

– Han ägde mellan femtio och sjuttio vita skjortor.

Ibland hjälpte han honom med städning och lite mindre ärenden, men oftast var hans uppdrag att vara chaufför till spelningarna inom bilavstånd.

Är det längre resor flyger de och hyr bil på flygplatsen.

Oftast hämtar han upp honom på Renstiernas gata, ibland på Tennstopet. Cornelis Vreeswijk sitter fram i bilen, röker och läser en bok.

– Han var en soft person att åka med, lyssnade, babblade inte och höll låda så mycket. Skönt att umgås med nån som lyssnar och inte bara sänder hela tiden. Han var väldigt artig och korrekt. Och kunnig, allmänbildad, hade kunskap och en uppfattning om nästan allt.

”Han var väldigt artig och korrekt. Och kunnig, allmänbildad, hade kunskap och en uppfattning om nästan allt.”

Andreas Bäckström

I april 1987 kan Silas Bäckströms andra löfte till Cornelis Vreeswijk från samtalet på kajen vid flygbåtarna några år tidigare infrias – han spelar på Konserthusets stora scen 12 april med musikerna som spelat på skivan *I elfte timmen*.

Efter en kort turné med det elektriska bandet återgår Cornelis Vreeswijk till att spela med trion – han, Conny Söderlund och Ove Gustafsson, eller att spela själv.

I början av sommaren släpps skivan *Eldorado. Äventyret fortsätter... där Cornelis Vreeswijk sjunger låten ”Sommarkort (en stund på jorden)”* som blir en hit och får brasnurri i radio.

Senare på sommaren gör han och trion bland annat spelningar på visfestivalen i Västervik, på en festival i Odense och de gör en beryktad spelning i blå tältet på Roskildefestivalen.

En konsert som får avbrytas flera gånger på grund av publiktrycket.

Efter konserten är både bandet och Cornelis Vreeswijk närmast chockade av publikens entusiastiska mottagande.

Någon gång den här sommaren har Stefan Sundström fått reda på var Cornelis Vreeswijk bor och ringer på hans dörr på Renstiernas gata. Men han är inte hemma.

– Jag ville ge honom min låt ”Fredmans sista epistel”.

Men han var nog sjuk redan då...

Han minns första gången han såg Cornelis Vreeswijk på TV när han var barn. ▶▶▶

När Cornelis Vreeswijk och bandet anlände till Roskildefestivalen stod Hells Angels motorcyklar som en allé upp mot artistincheckningen där han hämtade ut sitt gage. Han hade krävt att få betalt före spelningen. Fick ett kuvert med pengar som han gav sin roadmanager, sedan gick de till scenområdet och väntade på att spela.

Till Fatumeh

Förebilden i verkligheten heter Fatima Nádja och växer upp i ett konstnärskollektiv i Hälsingland där Cornelis Vreeswijk lär känna henne. Hon hamnar sedan i missbrukarkretsar i Stockholm och genom att skriva om och till henne blir hon som en bärare av berättelsen: ”Jag vill ge knarkarna ett ansikte”.

BERITL S SON ÅBERG SVT

”Han spelade in en platta, tog förskott, brände det direkt och sen levde han på spelningarna.”

Anders Pethrus

– Jag kommer ihåg att morsan sa: ”Gud vilken äcklig karl”. Det var lite det, tror jag. Jag hajade att han var something else. För mig var han en rock ’n’ roll-figur.

När Stefan Sundström tröttnade på elektrisk musiki tidiga tjuugoårsåldern hittade han Cornelis Vreeswijk igen.

– Det var en värld som öppnade sig för mig som man kan kalla trubadurvärlden, den äldre trubadurvärlden. Jag började digga honom när han var bortglömd.

Han såg Cornelis Vreeswijk spela några gånger på åttioalet, sökte upp både honom och Fred Åkerström och såg deras konserter.

– Man blev väldigt gripen, men de var inte på topp då direkt.

Somliga går med trasiga skor...

Situation Sthlms säljare Lena Freij blev alltid retad för att hon gick med trasiga skor, slet skor snabbt och bar dem länge trots att de var slitna och trasiga.

– Då började mina polare spela den låten för mig. Jag kände igen mig i texten. Det var så det började: ”Ska du inte köpa nya dojjor, Lena?”

Hon hörde Cornelis Vreeswijk första gången 1977.

– Jag hade en skiva med honom som kom då... den skivan var inte så bra men vi spelade den mycket ändå, det var i min första lägenhet, jag var 17 år.

Hennes man Ronny dog för några år sedan och ligger i minneslunden på Katarina kyrka. Han gillade Cornelis Vreeswijk mycket, det var därför hon kämpade för att få honom till minneslunden.

Hennes systers man var bagare och de bodde grannar med Cornelis Vreeswijk en tid ute i Solna.

– Han gjorde en låt om Tommy men då hette han Thomas, låten hette ”Thomas bagare”. Min syster har letat efter den låten men den kanske aldrig kom ut på nån skiva.

– De satt och drack. Cornelis bodde ovanpå, det här var på

sjuttioalet nångång.

Hon har aldrig sett Cornelis Vreeswijk spela. Men alltid lyssnat på honom genom livet.

– Jag tänker alltid på min kompis Veronica när jag hör låten ”Veronica”. Den stämmer på henne på nåt sätt. Och jag älskar ”Turistens klagan”, ”Blues till Fatumeh” och ”Felicia försvann”. Och ”Somliga går med trasiga skor” förstås.

Lars Olov stötte på en tjej utanför Centralen en gång för länge sedan – han minns i dag inte när det var, ”kanske sextio eller

sjuttioalet” – som påkallade hans uppmärksamhet.

– Jag gick där, stod där en bit ifrån. Hon ropade på mig och ville nåt.

På den tiden hade Lars Olov tillgång till olika bilar, ”både egna och andras”, och kvinnan – en rödhårig danska – ville bli skjutsad till Cornelis Vreeswijk i Tallkrogen.

– Det tog bara tio minuter från Centralen och ut dit, då stod Cornelis på en trappa utanför en kåk vid en rondell och tog emot henne. Han morsade på henne när vi kom, de kände ju varann.

HANS GEDDA

Tatueringen:

Cornelis Vreeswijk befinner sig i Köpenhamn och beslutar sig för att tatuera sig. Han köper med sig en flaska whisky och går till en tatuereare. Motivet han väljer är

en tiger, han vill ha den på bröstet. De håller på några timmar. Whiskyn tar slut. Han ger sig ut för att köpa en ny flaska och lovar komma tillbaka. Han kommer dock aldrig tillbaka.

Det är därför tigern

inte har några öron, plus att det saknas en del andra detaljer. Silas Bäckström berättar att det fanns ett Cornelismuseum ett tag i Gamla Stan.

– Där satt den här bilden av Hans Gedda när han står i bar över-

kropp och visar tigern. Ibland kom skolungdomar in som var i Gamla Stan, då frågade jag alltid vad det var som fattades. Många sa öronen direkt, men en kille var lite smartare än de andra, han sa "skjortan".

Cornelis Vreeswijk har en spelning i Skövde. På morgonen innan han hämtas upp har det varit stressigt, han har hunnit ta sitt insulin men inte att äta frukost. De hämtar ut en hyrbil och kör från flygplatsen mot Skövde och någonstans på vägen köper han kvällstidningarna, en ask vita Prince och några påsar godis.

Han smäller sedan i sig godiset på hotellrummet, får en insulinchock och tvingas ställa in spelningen.

Väl tillbaka i Stockholm har Silas Bäckström – som även han har diabetes – ordnat så att hans diabetesläkare på Södersjukhuset tar en ordentlig titt på Cornelis Vreeswijk. Vilket han gör. Då det är någonting i provsvaren som oroar låter han honom bli kvar på sjukhuset några dagar.

Och det är nu man hittar tumören på levern och konstaterar att cancern är spridd.

Islutet av september 1987 läggs Cornelis Vreeswijk in på Södersjukhuset.

– Inlagd på sös är egentligen en jävla överdrift, för han checkar samtidigt in på Sophiahemmet. För pengar hade han, han hade ju jobbat och tjänat bra, betalade för sig per dygn. Han låg där i tre, fyra veckor – man fick röka på rummet och det var bättre käk, berättar Silas Bäckström.

Cornelis Vreeswijk pendlar mellan de båda sjukhusen. Per taxi.

Cornelis Vreeswijks låtkatalog:

■ 952 registrerade verk.

■ 628 verk är förlagda.

■ 454 verk som kompositör och textförfattare.

■ 37 verk som kompositör

■ 312 verk som textförfattare.

■ 54 verk som arrangör.

■ 130 verk har Cornelis Vreeswijk gjort textbearbetning till.

Källa: STIM

Lars Olov träffade också Cornelis Vreeswijk vid Almarna och han var på vispråmen Storken några gånger.

– Jag har sett han spela flera gånger, både i verkligheten och på tv.

Cari Biström och hennes barns pappa flyttade in i Cornelis Vreeswijks gamla lägenhet på Ankdammsgatan i Solna.

– Vi visste att det var hans gamla lägenhet. Den var perfekt för oss. Vi rev ner och gjorde om, det var röda sammetstapeter och sånt, det här var i mitten av åttiotalet.

Cari Biström träffade Cornelis Vreeswijk redan som liten.

– Jag är ju uppvuxen på krogen och bodde på Söder, morsan jobbade på krogen, sen startade hon ett ställe vid Odenplan som var öppet sent. Jag gick inte på dagis utan jag hängde där.

De bodde på Söder. Hennes mamma jobbade på Mosebacke. Det var ofta musiker och teaterfolk hemma.

– Det var mycket fylla och grejer, men han var alltid glad. Han var snäll, snackade med mig på natten.

Hon träffade aldrig honom på slutet. Han dog 1987, precis då fick hon barn, boende i hans gamla lägenhet i Solna.

– Vissa dagar sa det på nåt av ställena att "nej, vi har inte sett Cornelis i natt, han har inte varit här". Han låg på bägge ställena.

Silas Bäckström tror att Cornelis Vreeswijk också drog fördel av att han på så vis kunde få dubbla doser morfin, då han låg inlagd på två ställen.

– Men det är ingenting jag vet, det är min tolkning... men jag känner, eller kände ju Cornelis, så jag tror inte jag har så fel.

Både skivan *Till Fatumeh* och diktsamlingen med samma namn måste nu hinna färdigställas.

Det är viktigt. Personligt. Kanske det viktigaste testamentet gjort – det här är Cornelis Vreeswijks poetiska testamente.

– Det handlade om att visa hur knarkarlivet är, men han sa också själv vid några tillfällen att han ville göra boken och skivan för att ungdomar skulle förstå att de inte skulle hålla på med de här "korkade kryddorna jag hållit på med i halva mitt liv".

Inspelningen sätter igång. Bokförlag kontaktas.

Cornelis Vreeswijk kommer förbi studion på Katarinavägen där de spelar in per taxi på eftermiddagarna, han blir allt sjukare, vissa dagar sitter han bara där och lyssnar, ibland orkar han sjunga en låt, ibland kanske bara en vers. Han befinner sig alltmer sällan i lägenheten på Renstiernas gata.

Den 8 oktober signerar Cornelis Vreeswijk sitt testamente på Anders Pethrus advokatkontor. Han har talat om testamentet tidigare och Silas Bäckström har legat på honom om att ta tag i det.

– Jag bad honom komma upp till mig, föreslog att vi skulle sätta oss ner några timmar och formulera det, skriva ut det, du skriver under och sen har du ditt testamente. Det gjorde vi. Då hade han idén att det skulle bli som Povel Ramels stipendium, att det skulle kunna bli lite över och kanske ge nån tusenlapp, kanske upp till fem tusen. Det var vad han hoppades på.

Hade han någon uppfattning om värdet på sin låtkatalog?

– Nej, det förstod han inte riktigt. Jag försökte förklara att låtarna på sikt kommer att spela in pengar. Tidigare hade han ju gått och tagit förskott – han spelade in en platta, tog förskott, brände det direkt och sen levde han på spelningarna.

Det sista som görs till skivan *Till Fatumeh* är när Cornelis Vreeswijk i oktober läser in dikten "En sång om" ►►

Gammelfjärden”. Egentligen skulle han sjungit en låt som det fanns en inspelad bakgrund till, men han var för sjuk.

– Han visste att det här var det sista han skulle göra. Om du lyssnar på den ordentligt, när han läser de sista raderna ”Snart far jag härifrån, res snart...” så har han en jätteklump i halsen. Och Cornelis var aldrig nånsin sentimental. Aldrig.

Dagen efter kommer Cornelis Vreeswijk upp på Silas Bäckströms kontor.

– Jag tycker att han ser lite piggare ut, det har han inte gjort de sista fjorton dagarna. Då undrar han om jag inte tror att den här plattan kommer att sälja utav helvete ”under rådande omständigheter” – menande att han snart ska dö.

Han vill gärna ha ett förskott. Har tänkt sig 200 000 kronor.

Han får det. Veckan därpå flyger han och hans syster Ida till Holland och hälsar på hans mamma. På vägen hem köper Cornelis Vreeswijk med en flaska Bols Genever till Silas Bäckström – som han sparat en liten skvätt av som aldrig kommer att drickas upp.

– Han har också beställt åtta par handsydd boots och lagt handpenning på en arbetsbåt ute i Tollare. Cornelis hade båtar hela tiden. Vi har ägt två-tre båtar gemensamt genom åren.

När han kommer tillbaka från Holland är pengarna slut.

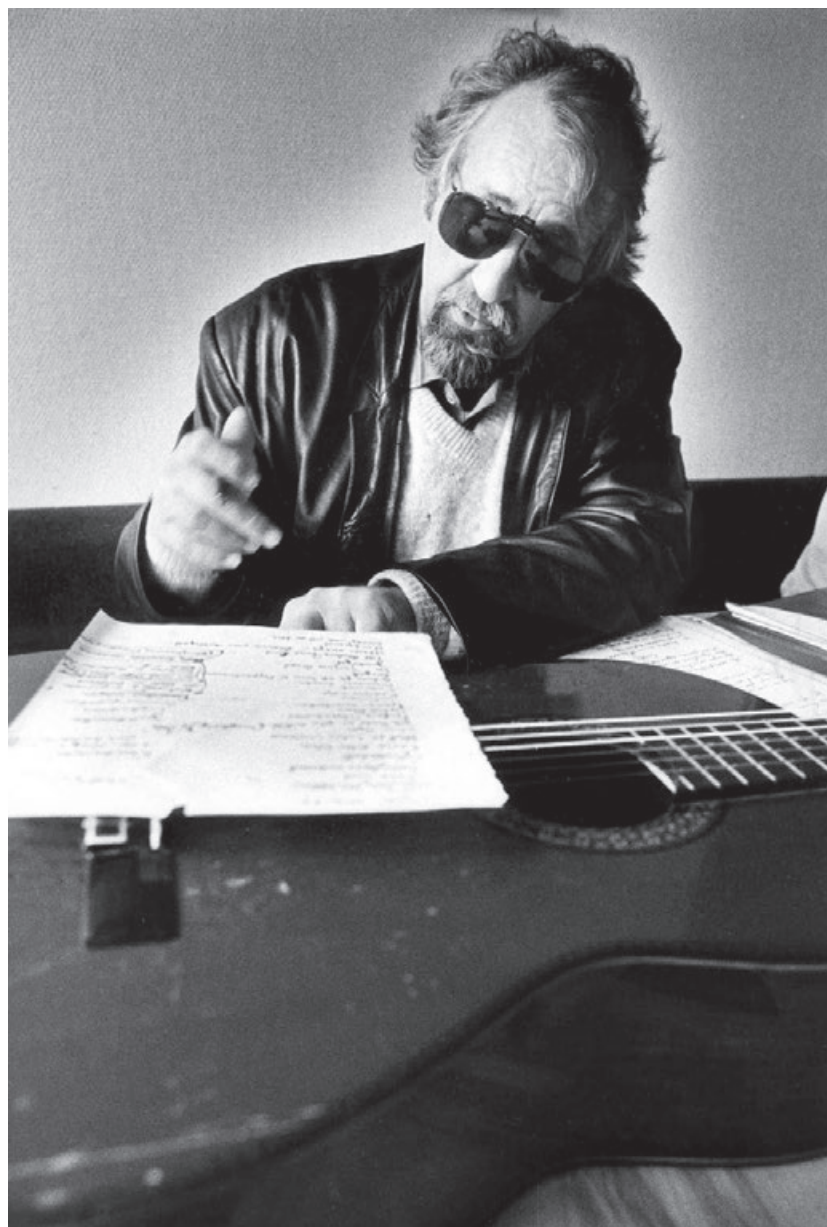
– Jag tror han gav resten till sin mamma.

När vännen Git Magnusson hälsar på honom på Södersjukhuset 9 november dit han återvänt efter resan till Holland, får hon ett dedikerat exemplar av boken *Till Fatumeh* som Cornelis Vreeswijk precis fått levererad till sig upp till sjukhuset.

Han sover mycket. Har ont. Människorna runt omkring

”Han visste att det här var det sista han skulle göra. När han läser de sista raderna ’Snart far jag härifrån, res snart...’ så har han en jätteklump i halsen.”

Silas Bäckström

KAMERA/REPORTAGE/TT

honom inser att det inte är lång tid kvar nu.

När vännen Hayati Kafe hälsar på honom är han märkbart trött. Smärtpåverkad. Men på bra humör.

– På kvällen dagen innan han dog när jag kom upp och hälsade på honom tilltalade han mig på spanska: ”Hermano”, vilket betyder broder. Han kunde ju lite spanska och portugisiska efter sin tid i Brasilien, det var lite som ett skämt mellan oss.

På förmiddagen dagen efter ringer sjukhuset till Hayati Kafe. Cornelis Vreeswijk har hastigt blivit sämre.

Han hinner precis upp till hans rum. Håller honom i handen när han avlider vid halv tolv på förmiddagen.

– Han var lugn, vi såg på varandra och jag höll hans hand i min hand.

Och liggande i sjukhussängen under alla de här veckorna har han formulerat sin kommande destination:

”Häst utan tyglar som vägen minns, ta mig till landet som inte finns”. ■

Fem låtar man måste höra:

■ Balladen om båtsman Charlie Donovan.

■ Jag minns dig, Amanda.

■ Cool Water – på Den Gyldene Freden.

■ Po rom pom po'n.

■ Grimasch om morgonen.

Kollektivt kul. För små och stora.

GBY

Välkommen till Spårvägmuseet på
Gasverkstorget 1 i Norra Djurgårdsstaden.

sparvagsmuseet.se

SPÅRVÄGS
MUSEET

AKUTENS VÄNTRUM

Klockan går och går men här står allt stilla, ont, ont. Magen är ut och in i en rastlös väntan, klockan går och går men här står allt still, här har alla ont.

Eva, Maria, Berggren, Svensson, Tuva, Anders.... här har alla ont i en rastlös väntan.

Vita rockar utan rocken roll springer förbi. Springer, joggar faktiskt jävligt snabbt men här inne går ändå allt sakta trots allt jäkt. Trots att timmar går så satans plågsamt långsamt.

Eva, Maria, Berggren, Svensson, Tuva, Anders... här har alla ont i en rastlös väntan.

Alla undrar vi en och samma sak - när blir det min tur? Att vänta i tio timmar på en pinnstol när man redan har ont är en jävla prövning.

519/TL

TONÅRSKÄRLEK

Tänk vad mysigt vi hade det 1975. Det var då kärleken var som bäst. Fast jag bara var femton år så minns jag ditt långa, fina hår. Jag tog ett steg bakåt och två framåt. Du gick emot mig och jag kramade dig och efter den kvällen och natten var det vi två.

Du hette Christer och jag fick två fina år med dig. Vi var ju tonåringar, unga bägge två. Minns att du skaffade en ny tjejsen. Tittar på gamla lappar och brev som du skrev. Tur att jag sparade dom och fotona på oss. Tänker tillbaka men det var ju en annan tid då, oskyldiga var vi och lite blyga ibland men vi ringde och pratade om nåt kom emellan, så vi glömde inte varann.

Jag hörde av din bror för 2 år sen, att du fick barn och var gift och bodde kvar i Gröndal. Tur att jag sparat lappar och brev som du skrev. Det är minnen som jag alltid kommer ha kvar.

Lena Freij

SOM SAMHÄLLET ÄR

Det var nånting som hände i samhället efter corona, helt klart. Jag som så många mer har haft samma uppfattning som jag. Först stannade allt upp i isolering, men det känns som allt har blivit så kallt. Vi människor, stora som små, har tappat gnistan helt enkelt. Sen kom kriget och gjorde inte det hela bättre naturligtvis.

Jag för min egen del har inte gett upp varken drömmar eller mål, men det känns i luften att nånting har förändrats. Det känns så kallt.

Victoria 234

FRÅGA ETTA OCH NOLLA

Jag satt och funderade på att jobba extra som brevbärare och undrade om man måste gå på en anställningsintervju? Eller om det skall ske digital nuförtiden? Funderade på hur den skall gå till. Kommer frågorna att bli: kan du läsa, kan du skriva, vad heter du, kan du räkna, var bor du, har du lokalsinne, vilket täckningsområde, vilka arbetstider?

Sedan är ju frågan om intervju hålls som en dialog eller som en monolog? Det är alltid trevligt att få ett handskrivet brev istället för en massa ettor och nollor.

Signatur Solstickan

VAR OCH SÅG BANKSY

Utställningen med Banksy gjorde mig helt fascinerad. Från att han varit grafittimålare som målade i protest mot samhällets orättvisor, till att bli en fantastisk konstnär som fortfarande målar på väggar, murar och i gamla industriområden med absolut fokus på samhällets orättvisor,

mot våld i alla former, samhällskritik och politiska fadäser.

Banksy klädde bland annat ut en docka som en Guantanamo Bay-fånge. Han placerade den vid en berg- och dalbana i Kalifornien. De stängde av banan efter nittio minuter, vilket visar hur en del människor blir väldigt upprörda över hans verk.

Han har även varit i Gaza och

målat på murar och i Ukraina. Tuff konstnär.

Född i England. Ingen utom hans nära och kära vet vem han är.

Jag kan verkligen rekommendera att gå och se den här utställningen, för den kommer att få människor att fundera och inte minst upptäcka vad Banksy vill att vi skall förstå, att vi på den här planeten inte kan fortsätta att ha ihjäl varandra. Skjutningar, krig, tortyr med mera.

Jag var där i över tre timmar och hade verkligen ingen lust att gå därifrån.

Min upplevelse av utställningen blev att jag hade jättesvårt att somna den natten, med alla tankar om vad tusan vi människor gör med varandra. Också tankar om vad som kommer att hända med våra barn och barnbarn.

Det är för längesedan som mänskligheten borde förstått att detta inte kan fortgå. Banksy är en av dem som försöker genom sitt konstnärliga skapande få oss att inse detta. Nu för tiden går hans verk för miljontals dollar även i Sverige.

Nu tror ju jag att han struntar i det. För det är ju inte hans mission.

Janne Stenderup

JANNE STENDERUP

Kvinnofridslinjen är en stödtelefon för dig som är utsatt för hot, våld eller sexuella övergrepp.

Ingen fråga är för liten

 020-50 50 50
Kvinnofridslinjen

VILL DU VETA MER? BESÖK GÄRNA KVINNOFRIDSLINJEN.SE

Kvinnofridslinjen drivs av Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet och Akademiska sjukhuset på uppdrag av regeringen.

Vi bryr oss om
människorna, husen
och staden.

einarmattsson.se

EM
EINAR MATTSSON

**SÅ NÄRA ETT
VERKLIGT DYK
DU KAN KOMMA***

*UTAN ATT BLI BLÖT!
FRI ENTRÉ FÖR BARN & UNGA

VRAK
MUSEUM OF
WRECKS

Den

Text **Maria Hagström**
Foto **Anneli Hildonen**

*I bergsrum och källare under kyrkor kan stockholmare få sin sista vila. **Kolumbarium**, som betyder duvslag på latin, består av nischer i väggar där urnor gravsätts. Men en hel del nischer i Stockholm står tomma, samtidigt som det vid en del andra eftersöks närstående med ljus och lykta. Vi har besökt tre av stadens kolumbarium.*

sista vilan

Under **Gustaf Vasa kyrka** vid Odenplan ligger norra Europas största inomhuskolumbarium. Det är också Sveriges allra första. Nästa år fyller det 100 år.

– Inte långt innan kolumbariet byggdes var kyrkan motståndare till att kremera människor. Men när eldbegängelse blev vanligare var det smart av dem att bygga ett kolumbarium under kyrkan, med tanke på kyrkans lilla tomt, säger kolumbarieföreståndare Thomas Dahl.

Trots att kolumbariet ligger mitt i stan, med bussar och ambulanser som passerar strax ovanför, är det lugnt här nere i gångarna och kamrarna. Här vilar bland annat August "Agi" Lindegren, arkitekten som ritade kyrkan. Mitt emot hans gravplats finns hans vän, konstnären Vicke André.

– Agi ville att han skulle måla taket i kyrkan, men kyrkorådet sa först nej eftersom han ett par år tidigare hade målat lättklädda damer i taket på Operakällaren. Men Agi tjatade igenom det. I kyrkan blev det mest äldre män i taket.

Det finns 7 660 gravar som kan rymma olika många urnor. Skulle alla fyllas till bredden kan cirka

35 000 människor få sin sista vila här.

– Det finns stora familjegravar. Det händer att nån frågar vid en gravsättning: får jag klappa på mormor?

Varje år gravsätts 50-70 personer här, men bara drygt hälften av nischerna är upplåtna. En del vill hellre att en anhörig ska begravas i en grav under bar himmel. Andra väljer kolumbarium av motsatt anledning.

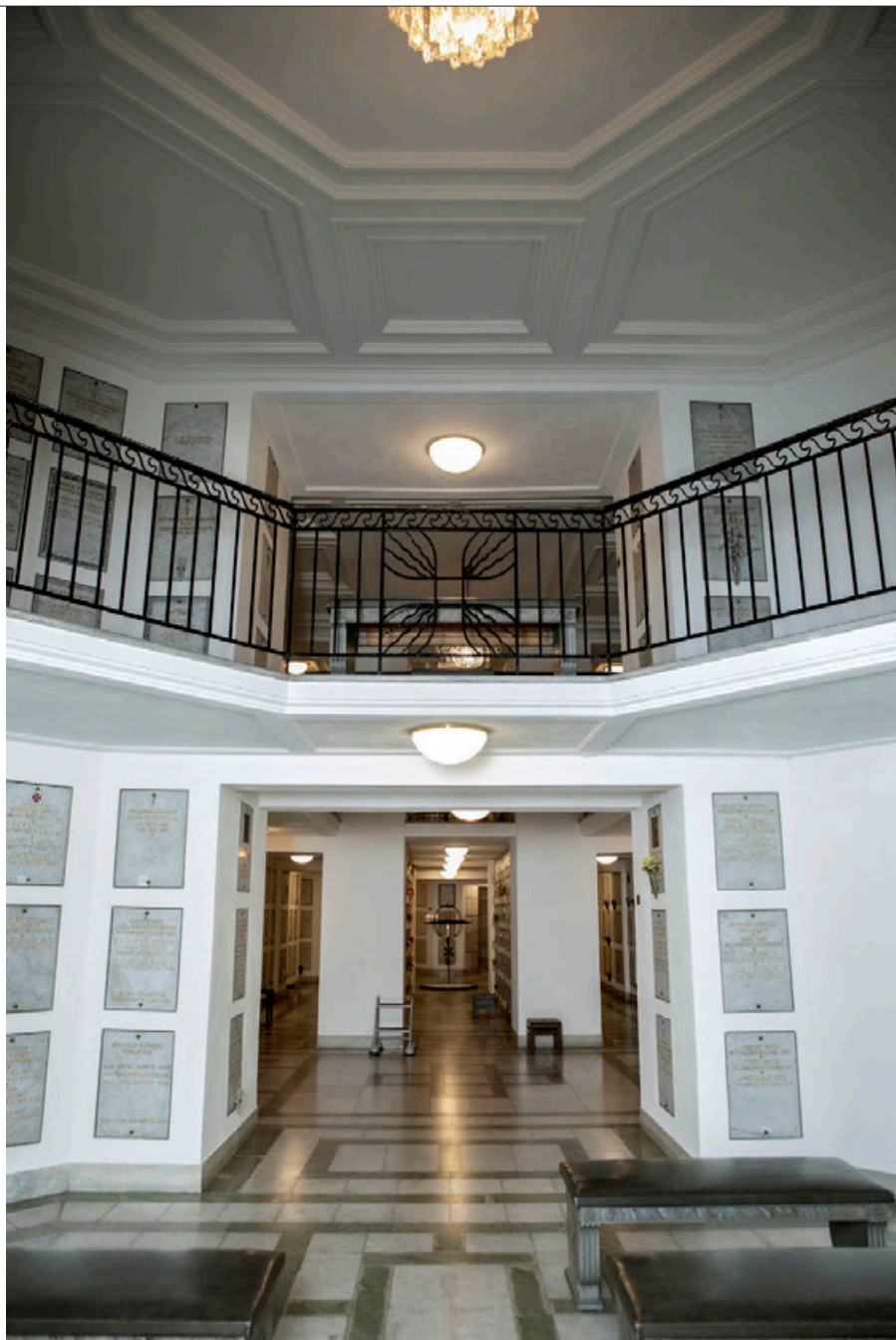
– En vinterdag, när det var dåligt plogat, traskade en äldre dam till kolumbariet med sin käpp. Sen sa hon: "jag är så glad att jag har lagt gubben här, då slipper jag stå ute och frysa", berättar Thomas Dahl.

Några besökare som kommer ofta.

– Mitt arbete handlar mycket om att vara medmänniska och nån form av stöd. Jag jobbade tidigare inom reklambranschen, men här får jag en annan inställning till livet, vad som är viktigt på riktigt.

Gustaf Vasas kolumbarium består av många gångar och kammare, med lite olika karaktär. Vissa är äldre och andra nyare. Här är alla som är skrivna i Stockholms stad välkomna till en sista vila.

Kolumbarieföreståndare Thomas Dahl får ibland frågan om det är deppigt att jobba så nära döden, men det tycker han inte. Det blir många fina möten. Som med den äldre mannen som klappade på fruns urna och sa: "vi ses snart, där inne ska jag också stå", och som därefter kommer ofta och byter några ord.

Tack vare att kolumbariet består av två våningar, och det är öppet emellan dem, så tar det bort känslan av källare. Väggarna är ljusa och de flesta nischers täckplattor är gjorda av mattslipad cararramarmor med förgyllda inskriptioner och mässingkrokar för små vaser.

Kolumbariet tar ut 240 kronor per år för att sköta graven, som att plocka bort vissna blommor. Vissa gravrättsinnehavare köper ett abonnemang hos en blomsterfirma som kommer en gång i veckan.

Kolumbarium Gravplatser med tusenåriga traditioner

Ett av de äldre och största kolumbarier i centrala Rom från första århundradet.

I slutet av 1800-talet slog eldbergängelserörelsens tankar och idéer igenom. 1888 blev det lagligt med kremationer i Sverige, men först 1909 byggdes det första permanenta krematoriet.

En av anledningarna till att avlidna började kremeras var sanitära missförhållanden på kyrkogårdar. Genom befolkningsökningen blev de allt trängre och gravomläggningar gjordes, vilka ledde till dålig

lukt och risk för smitta.

När antalet kremeringar ökade blev kolumbarium ett alternativ, vilket var relativt vanligt i katolska länder i södra Europa. Kolumbarium fanns under Romarriket och buddister har använt dem i sina tempel i "urminnes tider".

Vid de nybyggda kyrkorna i Stockholm fanns sällan tillräckligt med utrymme för kyrkogårdar. Med ett kolumbarium kunde ändå

en begravningsplats erbjudas och anhöriga slapp åka till begravningsplatserna utanför tullarna.

I Stockholms stad finns i dag kolumbarium vid sex kyrkor: Gustaf Vasa kyrka, Högalidskyrkan, St Görans kyrka, Engelbrektskyrkan, Söderledskyrkan och Uppenbarelsekyrkan.

Källa: Stockholms stadsmuseums förvaltning

En täckplatta har tagit bort för att graveras inför en gravsättning. I varje kvarter i kolumbariet är plattorna gjord av olika marmor: ljusgrön från Mölnbo, gul från Italien och grågul från Gotland. Här är bland annat skådespelaren Git Gay, hockeyspelaren Sven Tumba och affärsmannen Jan Stenbeck begravda.

Marie Andersson Lyckeståhl tycker att hennes jobb som kolumbarieföreståndare känns viktigt och att möten, ceremonier och känslor är så äkta här.

Den kallas ibland för "bergskyrkan" och "kyrkan på höjden", **Engelbrektskyrkan** på Östermalm. Desto mer dolt är rummet som finns där under, insprängt i berget.

– Det kommer ibland in folk som har bott här omkring länge men som inte vetat om att det här existerar, säger kolumbarieföreståndaren Marie Andersson Lyckeståhl.

Under andra världskriget var det ett skyddsrum. Församling bidrog ekonomiskt till bygget mot att den efter kriget skulle få disponera skyddsrummet för all framtid. 1961 förvandlades det till ett kolumbarium av arkitekt Åke Tengelin. Han lät behålla bergets sprängda stenformationer i taket, som vitputsades.

– Många ser det som moln på himlen, men nån besökare tyckte det såg ut som undersidan av ett isberg.

Kolumbariet har flera regelbundna besökare.

– Jag upplever det som att det främst är män som förlorat sina fruar som kommer ofta, säger Marie Andersson Lyckeståhl.

Under 1960-talet gravsattes här 50 urnor per år. Under 70-talet ökade det till 75 per år, på 80-talet sjönk det till 60 och i slutet av det årtiondet var nästan 90 procent av de 1 437 gravnischerna upplåtna. Det finns lediga platser i dag och vid många av de upptagna nischerna pågår ett detektivarbete för att hitta gravrättsinnehavare. Graven upplåts i 25 år, men anses sedan återlämnad om ingen ber om att förlänga det 15 år i taget.

– Vi sätter lappar på nischerna två år innan upplåtelseiden går ut. Om ingen vill förlänga eller ta över gravrätten tömmer vi graven. Sen ser vi till att askan grävs ner på Räcksta kyrkogård. Men det är inte en ny gravplats, man kan bara begravas en gång.

taket finns glasbotten av en fontän. Vattnet skapar ett böljande ljus ner i kolumbariets centrala rum där en staty av Den helige Fransiscus står. Det här är de rum i **Uppenbarelsekyrkans** kolumbarium som de flesta vill begrava sina anhöriga, för att de "får utsikt" från gravplatsen.

– Det är klart att alla vet att man inte ser någon utsikt, men man tänker så. Det kan vara så med sorg, säger

Här finns en lillkyrka med glasmålningar. Gravarnas utsmyckning – 28 figurer att välja mellan – är i mässing. Här kan personer från hela Sverige begravas.

kyrkoherden Christofer Willson.

På kolumbariets undervåning är däremot de flesta nischer lediga.

– Det är en mental språrr: ska jag gravsätta min anhörig helt ensam här inne? Man vill att de ska ha sällskap.

Kolumbariet stod klart 1965. Här finns plats för närmare 23 000 urnor.

Två tredjedelar står tomma, men kolumbarieärendena har ökat lite de senaste åren. Det kan bero på att man hört talas om det från andra eller via media.

Under allhelgonahelgen kommer många besökare. Då står gravljusen längs backen upp mot kyrkan. I kolumbariet får endast värmeljus tändas på en särskild plats och blommorna får inte vara av plast eller tyg.

– Ett kolumbarium började brinna och de la ner mycket pengar på att skrubba rent plattorna från smält plast, men det gick inte. De är av obehandlad sten, de suger åt sig allt, säger administratör Marianne Halvarsson. ■

Vård. Politikernas plan: stänga Maria beroendeakut. Regionen ska ta över den privata akuta beroendevården.

I ÖVER 80 år har Maria beroendeakut legat på Södermalm. Varje år tar den emot över 10 000 patienter. Nu är politikernas plan att akuten ska stängas, likaså avgiftningen som ligger i samma hus. Båda drivs av Prima Maria. Regionen ska ta över den akuta och slutna beroendevården, som då är tänkt att flyttas till S:t Görans sjukhus där det redan finns en stor beroendeakut – Beroendeakuten Stockholm. Det går att läsa i en beställarplan för specialistpsykiatri i hälso- och sjukvårdsnämnden.

– Maria har funnits väldigt länge och är välkänt. Det är en

stor händelse att det ska stängas, säger Katarina Kouthoofd, verksamhetschef Maria Beroende.

Hon påpekar att de gärna hade velat fortsätta bedriva vården.

– Det är en fungerande mottagning och många patienter uppskattar att den är lite mindre. Det är också en uppskattad

”En fungerande mottagning och många patienter uppskattar att den är lite mindre.”

arbetsplats av våra medarbetare. Men det är inte vårt beslut och vi har inte heller varit delaktiga i processen om hur vården i region Stockholm skall utformas.

Oppositionsrådet Charlotte Broberg (M) är kritisk till planen, men hälsar via sin presskontakt att hon ”avvaktar med att kritisera beslutet då delar av det är belagt med sekretess”. Däremot säger hon att moderaterna ofta riktar kritik mot att återta vård i egen regi, då hon menar att det ger dyrare och sämre vård.

I ETT TJÄNSTEUTLÅTANDE om planen går det att läsa att en

sammanhållen vård hos en och samma vårdgivare skapar bättre förutsättningar för en jämlik vård för patienterna i länet. Det skape bättre överblick och kunna leda till effektivare resursutnyttjande. Bedömningen är också att det finns fördelar med att akuten finns hos den vårdgivare som bedriver psykiatrisk tvångsvård. Tvångsvård finns inte vid Maria sjukhus.

– Patienter som har behov av tvångsvård kommer med en hopslagning kunna vårdas på ett och samma ställe och slipper slusas runt mellan vårdgivare som ökar risken för att hamna mellan stolarna, säger Sandra Ivanovic Rubin (MP), ordförande i Psykiatriutskottet, och tillägger:

– Det är absolut nödvändigt att anpassa vården på ett sätt som leder till en högre kvalitet för patienten genom nya arbetssätt men det gör det även lättare att samordna vården mellan enheter och till och med mellan myndigheter. Förändringen kommer att innebära en omställning men vi är övertygade om att lösningen är bäst för patienterna.

”Det är tråkigt. Det ligger nära Situation Sthlm och det händer att vi går med personer dit.”

JOHAN OLSSON

INGMARI OLOFSSON, SOM jobbar i Situation Sthlms sociala verksamhet, blir förvånad när hon får höra att Maria beroendekut planeras att stänga.

– Det är tråkigt. Vi har ett bra samarbete med Maria. Det ligger nära Situation Sthlm och det händer att vi går med personer dit, följer med den sista biten. Det känns också som att akuten jobbar bra tillsammans med andra avdelningar, såsom LARO och öppenvård. De har kännedom om personerna.

Hon menar att det också finns personer som föredrar Maria beroendekut, för att de upplever den lite lugnare i och med att det är mindre och att färre kommer med polis än vid Broendekuten Stockholm.

Men det är oklart hur en framtida beroendekut vid S:t Görän kan se ut. Klart är i alla fall att den inte ryms i lokalerna som finns i dag. Det gör knappt den nuvarande verksamheten. Söktrycket

är högt och chefen Martin Kåberg beskriver behovet av större lokaler som ”tämmligen akut”. Han har inte mycket att säga just nu om de framtida planerna, på grund av oklarheter i processen.

– Jag tror att fördelarna överväger, enligt vad som beskrivs i tjänsteutlåtandet. Däremot förutsätter det att man utvidgar, bygger om, akutverksamheten på S:t Görän, vilket ju ändå behövs.

Sandra Ivanovic Rubin (MP) säger att de just nu jobbar på att lösa lokalfrågan. ■

BEROENDEAKUTER I STOCKHOLM

■ **Prima Maria beroendekut tar emot drygt 10 100 patienter per år.**

■ **I anslutning till akuten finns avdelning 1: avgiftning med 28 vårdplatser.**

■ **Beroendekuten Stockholm tar emot över 20 000 besök om året. Det är den största beroendekuten i norra Europa.**

Två Situation Sthlm-säljare om planen:

Tony Kylskog:

– Det är en nackdel, praktiskt. De flesta som missbrukat är på Södermalm. Det är ingen som sitter

utanför S:t Görän och dricker eller tar droger. Det är ingen bra idé att flytta allt dit. Det är önsketänkande från politikerna att det ska fungera bra.

– Jag har varit många gånger på Marias beroendekut och avgiftning och två gånger vid S:t Görän. Jag föredrar Maria, jag fick träffa överläkaren där som förstod min situation. Jag fick vara kvar en dag extra. Sen höll jag mig spiknykter i sju månader.

Jan Wallin:

– Det är en dålig idé att lägga alla ägg i samma korg, allt på samma ställe. Då finns det bara en väg in. Då kan

de också skriva vilka regler som helst, för det finns inga alternativ. Snarare bör man öppna fler ställen.

– Jag har kommit till beroendekuten med polis, ambulans och gått dit själv. Ingen vill vara där, det är en nödlösning. Men när jag har gått dit själv har jag gått till Maria. Jag går på metadonmottagningen där och känner till Maria bättre. Men det var ett tag sen, jag vet inte hur det är där nu.

ISTOCKPHOTO

Matfattigdomen ökar enligt ny rapport

Forskare vid Marie Cederschiöld högskola har för nionde året i rad undersökt Stadsmissionens sociala arbete. Resultatet presenteras i Stadsmissionens Fattigdomsrapport. I år visar den på en växande matfattigdom. 72 procent av organisationens insatser är i dag matsöd, den högsta andelen sedan undersökningen startade. Den visar också att en ny grupp har tillkommit: människor med en låg lön som inte räcker till mat.

Stadsmissionens utdelning och försäljning av mat i sina sociala matbutiker Matmissionen slog rekord sista september i år. Då hade 3 200 ton mat distribuerats, vilket är lika mycket som under

hela 2022. Hos Matmissionen växte antalet medlemmar 2022 från cirka 7 000 till 14 000. Det öppnades ett par nya butiker det året och fler under 2023.

Sveriges Stadsmissioner vill se att det tillfälligt utökade bostadsbidraget till barnfamiljer ska permanentas och utvidgas till fler grupper som lever i ekonomisk utsatthet.

Människor med långvarigt försörjningsstöd är den största och ökande gruppen som kommer till Stadsmissionen.

– Vi vill också se att normen för försörjningsstöd höjs, så att stödet går att leva på, förklarar Jonas Wihlstrand, generalsekreterare Sveriges Stadsmissioner.

Projekt ordnar aktiviteter för 65+

Ny Gemenskap har startat ett nytt projekt för personer över 65 år som vill umgås i gemenskap. Det finns möjlighet att bland annat delta i bakningsgrupp i föreningens Västberga Gård en gång i veckan. I projektet kommer det även arrangeras olika utflykter, besök

på museum och stadsvandringar på Södermalm.

Ny gemenskap riktar sig till människor i hemlöshet, utsatthet och ensamhet. Många av föreningens besökare, som kommer dit för mat, umgänge och ett sammanhang, är just pensionärer.

387

barnfamiljer levde i osäkra boendeförhållanden i mars 2023, enligt Socialtjänstförvaltningen. Där ingår familjer som saknar permanent bostad och har kontakt med socialtjänsten i Stockholms stad. Totalt är det 890 barn, 128 färre än 2021.

3 gånger så vanligt är det att snusande skolungdomar har provat narkotika, jämfört med de som inte snusar. Det visar en rapport från CAN.

ORD FRÅN GATAN

”Träffats då och då genom åren, men ingen kom på vad den andre hette.”

Raines Dagbok # 48, onsdag 7 augusti 2002: Träffar en kille som fyller 47 år den dagen och vill bjuda på en drink. När de drack den kom en kille som fyllde femtio år och vill bjuda dem på var sin öl.

HALLÅ

Lägesrapport från en säljare

JOHAN THOMSSON

George Thomsons elfordon tar honom tur och retur Viggbyholm, där han spelar biljard - på en laddning.

George hoppas bromsarna håller

George Thomson körde ett annat elfordon tidigare. För någon månad sedan fick hans dotter Täby kommun att ge honom den här.

Du har ett nytt fordon?

– Ja, den förra jag hade funkade inte längre. Så min dotter ringde Täby kommun som gav mig den här. Den

är ganska ny, det är nån månad sen hon fixade den. Jag spelar biljard i Viggbyholm, det är sex-sju kilometer från där jag bor. Jag kör den dit. Laddar den varje kväll, det tar den trekvart att ladda, då räcker det i tjugofem kilometer.

– Ännu så länge är det inte så kallt att åka den vägen.

Hur är den att köra?

– Den är lite farlig, för den reagerar så snabbt på handtagen när jag styr den. Och jag har kört på nedanför

liften där jag bor, jag har kört sönder gipsskivan. Man gasar och bromsar med handtaget. Jag har haft några problem med bromsarna, de funkar inte alltid som de ska.

Var får du köra den?

– På cykelbanor. Men jag kör den på vägen också. Man behöver inget körkort för att köra den här. Jag får inte dricka alkohol när jag kör den, jag kan åka dit på det.

ULF STOLT

Köparnas svar på säljarnas tack-sms för Swish-köpet

”Tack själv, för en bra tidning och ett digitalt smakprov samt ett viktigt samtal!”

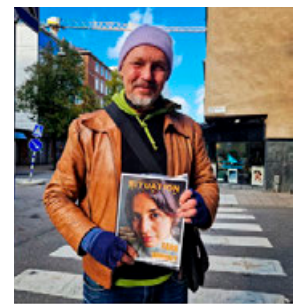
”Köper alltid tidningen när jag är till Stockholm, och jag går alltid till den första jag ser sälja den, och den här gången fick jag äran att träffa dig.”

”Jag bor på Gotland och ingen säljer tidningen där, så jag blev väldigt glad över att få köpa den av dig innan jag åkte hem.”

”Köper den så gärna, när jag vet hur svår er situation kan vara. Du ger ett så varmt bemötande.”

”Vi tycker tidningen håller hög kvalitet och du verkar vara en väldigt fin person.”

Alla svar förmedlas till respektive säljare.

Säljaren **Henrik** tackar för köpen den här månaden och ser fram emot nästa månads försäljning.

Företagsprenumeration

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på den här sidan? Kontakta oss:

HERMAN SUNDGREN
Tel: 08-545 953 94
Mejl: herman@situationsthlm.se

”DET FANNS EN LÄNGTAN ATT FÅ GE SIN VERSION AV BEROENDET”

Susanna Alakoski ledde en skrivkurs för anhöriga till någon med beroende. Nu kommer antologin *9 röster från Vändpunkten*.

BOK Författaren Susanna Alakoski hade precis talat på ett av Ersta Vändpunktens evenemang, där anhöriga står i centrum. Till verksamhetschef Bo Blåvarg sa hon sedan, när han lyfte vikten av att skilja på kärlek och förmåga: ”De ville oss inte illa, de kände oss bara inte väl”. Det blev startskottet för ett samarbete och en skrivkurs för personer som lever i, eller har vuxit upp i, en familj med beroende.

Tillsammans med författaren Mats Söderlund ledde hon kursen. Resultatet blev ett antal texter om anhörigskap som nu publiceras i antologin *9 röster från Vändpunkten*.

– Jag upplever att det finns en stor önskan att sätta ord på det man har varit med om men som man tidigare inte har sagt högt mer än i behandling. Det fanns en längtan att få ge sin version av beroendet, berättar Susanna Alakoski som anser att det finns ganska mycket litteratur om beroende, men att anhörigperspektivet inte är lika känt.

Bo Blåvarg skriver i förordet: ”En stor del av anhörigskapet är dolt. Det är svårt för omgivningen att förstå omfattningen, att förstå kaoset, att den person som kan vara charmig och salongsberusad också kan slå, att den förälder som varit en trygghet är den person som nu måste vårdas, hanteras och undvikas. Svårigheten att förstå att det inte är bara ett tillfälle, en kväll eller en semester utan ett liv, en uppväxt, ett äktenskap.”

Susanna Alakoski är redaktör för en bok skriven av anhöriga som får stöd hos Ersta Vändpunkten.

TEXTERNA I BOKEN handlar om förtvivlan och smärta, men också om hopp och en vilja att nå ”vändpunkten”.

– Jag har slagits av att flera berättar om ansvar, som om att ta hand om mamma för att hon inte skulle dricka för mycket och förstöra brorsans bröllop. Texterna handlar också om att få veta att den man älskar använder amfetamin, om förstörda jular med alkohol och våld, om att vara liten och inte förstå det man ser och om farliga situationer där pappan sätter barnen i båten utan flytväst. Och hur sorgligt det är och hur mycket de älskar sina nära och kära. Jag tror att det är ett terapeutiskt arbete att skriva om det. Det kan vara befriande.

Hon beskriver kursen som ett intensivt arbete.

– Det är bland det mest givande jag har gjort. Det kändes viktigt och de var så modiga. Jag tror att texterna kan spela roll för andra anhöriga, det blir ett igenkännande.

MARIA HAGSTRÖM

ANNIKA LINDQVIST

Fredskemisten som hoppas

BOK Med *Fredskemisten*, skriven tillsammans med journalisten Sara Nygren, berättar Åke Sellström, kemist och pensionerad forskare i biologiska och kemiska stridsmedel, om högrisklaboratorier och förhandlingarna som kan vara skillnaden mellan krig och fred.

– Jag har haft förmånen att träffa och arbeta med fredens fotfolk. Även om det finns återkommande bakslag, som nu Rysslands invasion av Ukraina och Hamas attack på Israel, så blir jorden över tid en fredligare plats.

Åke Sellström har bland annat varit chef för FOI, Forsvarets forskningsinstitut, och ledde FN:s arbete med att avrusta Saddam Hussein och Irak och han var chef för vapeninspektionerna i Syrien.

– När jag och mitt team lämnade Syrien mottogs vi som hjältar och prisades för våra fredsbevarande insatser. Men för Adham och alla andra syrier på plats fortsatte ju kriget. Adham är kritisk till FN och jag ville ha med hans berättelse för att öppna dörren till det komplexa som också finns inom mig själv, när jag nu försöker reda ut vad vi egentligen åstadkom.

ULF STOLT

SUSANNE WÅLSTROM

Fjärde gången Solen går upp

MUSIK Medlemmarna i bandet Solen beskriver sig själva och bandet som periodvis högfunderande och i andra perioder synnerligen lågfunderande – de är periodare i allt de gör: skriva musik, spela in, släppa musiken, spela live och förvalta bandet.

Sedan debutskivan *Solen* 2012 har Solen givit ut ytterligare två skivor och arbetat på som band, inga stora hits, inget instagramkonto som smattrar av aktivitet, ingen flamboyant frontfigur att vila blicken på. De har i stället nött på med sitt och låtit publiken hitta dem.

Efter förra skivan *Totalmusik*

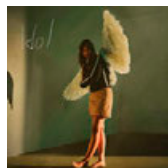
för två år sedan kom bandet fram till att de nu hade de två val – lägga ner bandet eller satsa.

– Vi valde det senare men det ska fortfarande vara på våra villkor. Melodierna, texterna och produktionen är på många

sätt ärligare än tidigare och det har blivit precis det vi önskat. Kanske är det så att Solen för första gången lilar med sin samtid, säger bandet.

Idol, med bland andra låtarna "Lovikka", "En sommarnatt", "Malin" och "Musiken", släpps 27 oktober. Solen spelar på Cirkus 1 december.

ULF STOLT

Staffan Hellstrand
en av artisterna på
vinterkonserten

PATRIK SVENTELIUS

10

filmare får pitcha sin filmidé för bransch och publik vid Stockholms filmfestival samt tävla om priset 1 km film. Bland dem Arvida och Hampus Byström, Karim Fakih och Ville Gobi från Stockholm samt Solin Bakircian från Uppsala.

FÄNGSLADE KVINNOR BERÄTTAR

BOK Hur är det att vara kvinna och avtjäna fängelsestraff? Författaren Annica Carlsson Bergdahl har djupintervjuat fjorton kvinnor, mellan 23 och 61 år, som sitter eller har suttit i fängelse. I boken *Jag är en människa – kvinnor i*

fängelse berättar de sina livsberättelser.

"Jag vill berätta, för vi intagna kvinnor hörs alltför sällan. Jag struntar i hur många procent jag är av dom straffade. Kriminalvården

kan inte sopa oss kvinnor under mattan för att

männen är fler." En del berättar om dåliga förhållanden och resurser och förnedring från vakter. En del beskriver

fängelsestraffet som räddningen. Kvinnorna berättar hur de hanterar känslor som ilska och skuld, hur det är att vara ifrån sina barn och vilken framtid som väntar dem. De ställer sig också frågan vad som gick snett i livet.

MARIA HAGSTRÖM

TRAVAR											FISKE-LÅGE	ÅNGEST-NAMN
GER SEGER I RING											DYSTER FÄRG	
FÄR ETTAN			ÄR VARPA PÅ GOTLAND								LUMPEN	
FASON											ELÄNDIG TID	
ABI LONDON											SKÄRAN	FRÄLSET
ÖRE PÅ ISLAND HÖG-FÄRD				KAN VARA MORABO	LÅNG DJUR-NÄSA	ÄR INTE GEMEN	ÄR EN FLÄCK I ÖGAT	KILLE-KORTET	DEN DRAR KUNDER OSKRIVEN ÄR EN NORM			
							HÖJD-PUNKTEN					KAN MAN TA NÅGON TILL
HAR VÄTE ETT	BRUKAR GOOGLARE			UGNEN								
				I PÅ KOS								
AB											SPÖA	
											HUMLELÄT	
DE UNGA ÄR OM-TALADE			PRATAR PÅ KIPLINGS LEDAR-VÄRG						VISSA LASTER UTFRÅGNING			
						VÄRMER DRYCK GREKISK MJÖLK-VÄRA						BRITTISK PRIVAT-SKOLA
OM-BYTLIG						TRAMS						
						LABB						
JAPANSK MAR-KATTA	KAN MAN BÅDE IN OCH TILL		OLYMPISK STAD DEN ÄR EN HAL EN					HEKTAR-DELEN FÄR SKORPOR				VANLIGA KÖKS-SKÅP
HAR BIB-LIOTEK							GÖR SNÖN I STORMEN				PANNTYP	
NY RÖST-NING											ELGITARR	
					REJÄL TOG TAG SOM EN MAN						INLED-NINGSFAS OVAN EGEN-ARTAD	
KAN POET MED ORD			GAMMALT OLJE-BOLAG GAMMAL KAMP				KAN NÄ-GOT VARA FINT SOM TALLMARK					FACKLIG SKOGS-KATT
PREMIERA												
						GNAB-BAS						
LINJÄR				TVATAK-TARE					PRATAR BUR-SPRÅK			

Lös, skicka in och vinn

Som en liten paus i läsningen tycker vi att du nu, när du bläddrat ända hit, ska hämta en penna, lösa korsordet och skicka in det till oss. Via vår intrikata slumpgenerator kommer sedan tre vinnare att dras bland de inskickade rätta lösningarna.

Den stolta vinnaren belönas med samlingskivan *Ljusglimtar ur RadioSkugga* från det prisbelönte radioprogrammet *RadioSkugga* från 2012.

Andra och tredje pris är ett nyckelband med *Situation Sthlms* logga på.

Kryssvinnare #308:

Claes Lundgren, Stockholm

Nyckelband:

Lotta Danielsson, Farsta
Paulina Rodriguez Milovic, Uppsala

Se förra månadens lösning på sidan 46.

©TankeportFoto: Shutterstock

Skicka in ifyllt kryss senast **29 november** till:

Situation Sthlm
Torkel Knutssongatan 37
118 49 Stockholm

Namn: .....

Adress: .....

Postadress: .....

Stockholmskrysset är ett samarbete mellan Situation Sthlm och tidningen Krysset, en månadstidning för alla kryssintresserade.

KRYSSSET

Boaormarna på bild har ingenting med Björn Gävefeldts boaormar att göra.

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBILOTEK

November 1987. Utredda polisspår, lägenhetsreserver och knivmord.

EN CYKEL KASTAS ner på tunnelbanespåret vid Traneberg och orsakar trafikstörningar i båda riktningar innan den tas bort.

Antalet aidsfall ökar inte i den takt Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen trott i sin prognos.

Att ökningen planat ut tror man beror på att information nått ut och människor blivit försiktigare.

Obducenten som är anhållen misstänkt för styckmordet på Catrin Da Costa har häktats.

Palmeutredaren Jörgen Almbad anser att de olika så kallade polisspårerna i utredningen om mordet på Olof Palme är tillräckligt utreda. Det finns ett drygt fyrtiotal tips om poliser i utredningen.

Issam Hadad – fingerat namn – har sökt över 200 jobb men aldrig kallats till en anställningsintervju. I intervjun i Dagens Nyheter berättar han att han har varit i Sverige i 20 år, har en svensk ekonomiexamen, en påbyggnad

iföretagsekonomi och sammanlagt 185 universitetspoäng.

Suzanne Vega spelar på Konserthuset.

En 20-årig kvinna knivhuggs till döds i en lägenhet i Rinkeby av sin svärfar. Kvinnan ville skiljas och åka tillbaka till sitt hemland, någonting svärfadern försökte övertala henne att inte göra då han ansåg att det skulle dra skam över släkten.

Ingen lägenhetsreserv i

Stockholm, endast 49 tomma lägenheter finns i Stockholm, Tyresö och Huddinge. I 14 av 22 kommuner i Storstockholm finns inga tomma lägenheter.

CARINA HALLGREN kan bli vald till Skärholmens lucia.

Bottenrekord på Stockholmsbörsen, föll med 5,5 procent. Sedan 8 oktober har börsen fallit med närmare 38 procent.

Daghemstaxan höjs med 12 procent. Men de som tjänar under 11 000 kronor i månaden får nedsatt avgift.

Regeringen höjer belöningen till 50 miljoner för ett avgörande tips som löser mordet på Olof Palme. Och polisen ökar bemanningen vid tipstelefonerna.

Socialborgarråd Inger Båvner vill inte ha tillbaka ”härbar-geseländet igen” – hemlösa människor ska få ett bra boende och bra behandling.

Björn Gävefeldt i Tallkrogen äger två boaormar, Lillan och Poseidon. Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen kräver lås på terrariet. Det har han.

Stenby gård på Adelsö ska bli Sveriges första hem för HIV-smittade patienter som bryter mot smittskyddslagen. De boende i närheten planerar protestlistor.

En 35-årig man knivhuggs till döds på Repslagargatan.

Carola Häggkvist förlovar sig i hemlighet med Runar Sögaard. Bröllop planerat till sommaren.

ULF STOLT

1994 Folkomröstning om medlemskap i EU. Ja-sidan segrar med 52,3 procent av rösterna, Nej-sidan får 46,8 procent av rösterna. Vi blev medlemmar i EU 1 januari 1995.

1879 Författaren August Strindbergs roman *Röda rummet* publiceras. Berättelsen om Arvid Falk och hans vedermödor inleds med en klassisk skildring av Stockholm från Mosebacke.

1957 T-centralen, ritad av arkitekt Gunnar Lené, invigs. Det är den enda tunnelbanestationen där alla tunnelbanelinjer möts. Stationen har plattformar i tre plan, blå linjen ligger djupast.

Ur arkivet: # 100, aug. 2005

Det är nummer 100 av tidningen och ett specialnummer om Situation Sthlm – säljare intervjuas, författaren Anneli Jordahl skriver om tidningens betydelse, en genomgång redaktionellt av de första tio åren. Plus blandade röster om tidningen betydelse – från kungen till poeten Daniel Boyacioglu. Organisationen **Sharaf hjältar** jobbar mot grabbigt förtryck av tjejer, konstnären **Georg Suttner** minns **Picasso** och **Matisse** i Paris i sin ateljé vid Nytorget, festivalen **Subörb** i Alby för tredje gången, osäkert om husvagnar och tillfälliga boplatser blir kvar i Skrubba, daghärbarbergen sommarstänger och Klaragården har fått nya lokaler.

DETTA OM DETTA

Värt att veta om
vad som helst

BELÖNING

50 miljoner till den som löser Palme- mordet

När Olof Palme mördades 28 februari 1986 utlyste polisen några dagar senare en belöning på 500 000 kronor till den som kom med ett tips som ledde till att gärningsmannen greps. Man fick kritik för att beloppet var för lågt och summan höjdes kort därefter till fem miljoner.

12 november 1987 meddelade regeringen att man beslutat att höja belöningen till rekordsumman 50 miljoner.

Palmeutredningen läggs ner 10 juni 2020 med motiveringen att den som misstänks för brottet är avliden.

För att pengarna ska betalas ut krävs en fällande dom. Och då Palmeutredningen nu är nedlagd är också belöningen till den som löser mordet borttagen.

PÅ HÖRNET

En Stockholmare
mitt i steget

**FRIDA STELLBORN, 31 ÅR, I
HÖRNET ÖSTERLÅNGGATAN/
TULLGRÄND**

”Roligast
att fota
människor”

Varför har du med en kamera?

– Jag är med i en fotoklubb, en medlem har ordnat en kvällsutflukt för att vi ska ta lite kvällsbilder. Så vi sprider ut oss, får lite olika bilder vi tittar på sen. Jag ska lämna in fem bilder, max. Vi brukar ses och plåta varje månad.

Jobbar du som fotograf?

– Nej, jag jobbar som psykolog. Det här är en ren amatörklubb, bara för att det är kul. Det är lättare att fota saker, djur och natur, men roligast att fota människor.

TEXT **ULF STOLT**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Frida Stellborn plåtar digitalt och hade den här kvällen valt att ha kameran på ett stativ. Hon beskriver sitt fotograferande, rent motivmässigt, som ”våldigt blandat”.

Snabbast!

Roligast!

Bäst!

I åratal har vi gjort barn snabba på rören

Över 150 barn per vinter lär sig att åka skridskor i Hammarby Bandys skridsko- och bandyskola på Zinkensdamm. Våra duktiga ledare kommer från vår ungdomsorganisation och för vidare den snart 30-åriga traditionen vi har som Stockholms kanske bästa skridskoskola. Hos oss får man mycket istid till en liten kostnad!

Hammarby Bandys skridskoskola

Fart och glädje

Att åka skridskor är fartfyllt och häftigt! Dessutom är det vackert och inte minst enormt roligt. När man lägger till klubba och boll på det så har man en av världens snabbaste bollsporter och enligt oss den absolut roligaste.

Livslångt lärande

Att lära sig åka skridskor är som att lära sig att cykla – något man har nytta och nöje av i hela sitt liv, och aldrig glömmer. Bandyporten har funnits i Sverige i över 100 år och vi vill se till att den är att räkna med under lång tid framöver.

Hållbart

Skridsko- och bandysport är inte väderberoende på samma sätt som andra vintersporter: året runt finns is att åka på i ishallar och på vintern spolas otaliga anläggningar upp i hela landet. Dessutom är just bandysporten billig att utöva och skaderisken är lägre än i många andra bollsporter.

Vad behöver jag veta?

En hel säsong, med möjlighet att delta på både lördagar och söndagar, kostar 1050 kr + medlemskap 250 kr. De flesta deltagarna är födda 2012-2018 men alla är välkomna. Obligatorisk utrustning för alla på is är skridskor och hjälm.

Hur anmäler man sig?

Anmälan görs på www.hammarbybandy.se/bandyskolan eller via QR-koden till höger.

För frågor kan man mejla jonna@hammarbybandy.se

Kungliga Baletten

LE CORSAIRE

Premiär 27 oktober

Storlagen
DANSFEST *om*
vunnen och förlorad
KÄRLEK *i en*
svunnen tid

Koreografi av José Martínez

OPERAN.SE

OPERAN